

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

ČINNOST PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY ČR

Bakalářská práce

Autor práce: Markéta Vejslíková
Studijní program: Sociální práce a sociální politika
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Daniel Prouza, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá činností a vývojem Probační a mediační služby, dále také jen PMS, v českém a okrajově i v mezinárodním kontextu.

V teoretické části práce se věnuji vysvětlení základních pojmů probace, mediace a následně i jejich historickému vývoji.

Navazující na tyto základní pojmy je objasnění Restorativní justice, neboť je východiskem vzniku instituce Probační a mediační služby. V této části je také vymezen pojem Restorativní justice a charakteristika principů, programů, významu a cílů restorativní justice.

Dále v práci následuje popis Probační a mediační služby ve stručném mezinárodním kontextu a České republice. Je zde také vymezen i popis spolupráce Probační a mediační služby se státními orgány a dalšími institucemi. Poté jsou charakterizovány cíle a poslání této služby, práva a povinnosti úředníků a asistentů, nástroje a metody pracovníků Probační a mediační služby. Součástí teoretické části práce je i její poslední část, která se věnuje probačním a mediačním činnostem. Následující část má ukázat činnost a plnění úlohy Probační a mediační služby na praktických případech, aby dané problematice bylo možno lépe a snadněji porozumět. Kazuistiky č. 1, 2, 3 nám znázorňují činnost Probační a mediační služby v oblasti mediace. V kazuistikách č. 4, 5, 6 je úkolem představit činnost probace.

Cílem bakalářské práce bylo komplexně zmapovat úlohu Probační a mediační služby a to za pomoci odborné literatury a ve světle legislativního rámce zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě. Záměrem práce je i prostřednictvím kazuistik odpovědět na stanovenou výzkumnou otázku jakou úlohu má Probační a mediační služba v ČR?

Pro sběr informací a hledání odpovědi na výzkumnou otázku, jsem ve výzkumné části bakalářské práce nejprve zvolila kvalitativní výzkumnou strategii a analýzu dokumentů. V rámci zkoumaného souboru, byla použita metoda dotazování. Dotazování bylo provedeno s pracovníky Probační a mediační služby v průběhu měsíce února 2013. Dotazování probíhalo v souvislosti se zkoumanými probačními a mediačními případy s ohledem na pokyny upravující postup úředníků a asistentů PMS

ČR v oblasti výkonu dohledu nad pachateli násilných trestných činů a Metodickým standardem PMS ČR v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem.

Analýzu dokumentů tvořily, již jednotlivé trestní věci mediačních a probačních případů. Z mediace byly vybrány tři případy a z probace také tři. Výsledek práce byl zaměřen na popis průběhu jednotlivých případů. V případě č. 1 se jednalo o napadení s následným ublížením na zdraví. Prostřednictvím mediačního jednání došlo k ukončení případu, kdy obviněná s poškozenou vzájemně uvařely dohodu o urovnání vztahů a způsobu náhrady škody. U případu č. 2 došlo ke spáchání mladistvého proviněním se loupeže a následného napadení. Tento případ byl ukončen omluvou a náhradou škody poškozenému. V případě č. 3 se nezletilá dopustila spáchání trestného činu jinak trestného krádeže. Příklad byl vyřešen omluvou a společnou dohodou stran o způsobu náhrady škody. Nezletilá se, ale v tomto případě dopustila svého jednání opakovaně a tak bylo dáno prostřednictvím úředníka PMS soudu k úvaze, kromě uložení dohledu probačního úředníka i uložení výchovné povinnosti společensky prospěšné činnosti. Z probační činnosti byly také vybrány tři případy. Příklad č. 4 obsahuje uložení probačního dohledu klientovi v rámci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tento případ zatím nebyl ukončen, neboť stále trvá a doposud nebylo u klienta zjištěno porušení stanovených pravidel. V případě č. 5 se odsouzený dopustil trestného činu loupeže, výtržnictví a ublížení na zdraví. Klient se v průběhu výkonu probačního dohledu dopustil další trestné činnosti. Čeká se tedy na rozhodnutí soudu, zda bude v dohledu pokračováno nebo dojde k přeměně ve výkon trestu odnětím svobody. U případu č. 6 se odsouzený dopustil užití násilí vůči jinému, řízení bez řidičského oprávnění a pod vlivem alkoholu. Odsouzený, ale neplnil stanovené podmínky a soud rozhodl o výkonu zbytku trestu odnětí svobody.

V závěru práce je obsaženo, shrnutí jednotlivých případů a výsledků, dále také zhodnocení celkového přínosu práce.

Klíčová slova:

Mediace, Probace, Probační a mediační služba, Restorativní justice, Retributivní justice

ABSTRACT

My thesis concerns the process and development of Probation and Mediation Service in both Czech and international context.

The theoretical part firstly deals with explanation of main expressions of probation and secondly informs about its historical development.

The following part explains Restorative Justice, because it is the starting point of the establishment of the institute of Probation and Mediation Service. This part also defines the idea of Restoration Justice and describes the principals, programs, importance and targets of Restoration Justice.

Next part of the thesis deals with Probation and Mediation Service in both Czech and international context. It also describes the cooperation of Probation and Mediation Service with authorities and other institutions. It informs about targets and functions of this service, rights and duties of the office workers and assistants, tools and methods of Probation and Mediation Service workers. The last part of the thesis concerns probation and mediation activities. The following part shows the activities and carrying out the role of Probation and Mediation Service in practical examples to understand it clearly and easily. Casuistries 1, 2, 3 shows the activities of Probation and Mediation Service in mediation area. Casuistries 4, 5, 6 shows the activities if probation.

The target of this thesis is the overall description of the function of Probation and Mediation Service with the help of bibliography and the act No. 257/2000 of the code about Probation and Mediation Service. The thesis answers the initial research question: What is the function of Probation and Mediation Service in the Czech Republic?

In the research part of the thesis I chose the qualitative research strategy and document analysis for gathering the information and searching for the research question. I used the questioning method within the researched group. The questioning of the workers of Probation and Mediation Service pursued during February 2013. The questioning concerned the examined probation and mediation examples with respect to intructions regulating the procedure of the office workers and assistants PMS ČR in the area of performance of supervision over violent crimes perpetrators and the Methodic Standard PMS ČR in the areas of preliminary proceedings and criminal trial.

The document analysis was created by individual mediation and probation examples. Three examples were chosen from mediation area as well as three examples were chosen from probation area. The result of the thesis concentrates on the description of the process of individual cases. Case 1 describes an attack with a consequent bodily harm. By way of mediation dealing the case was closed, the accused and the injured reached an agreement on settlements of disputes and the compensation. Case 2 describes a robbery with a subsequent attack. This case was closed with an excuse from the perpetrator and compensation of the loss. In case 3 an underage person committed a thievery crime. The case was closed with an excuse and mutual consent about the way of the compensation. Due to the fact that the underage person was a repeater, the PMS office worker suggested to the trial, apart from the supervision of the probation office worker over this person, also to consider an order of public work, as an educational duty. The probation area also concerns three cases. Case 4 deals with the duty of probation supervision over a conditionally discharged person. This case was not closed yet because it is still in process and the client has not broken the given rules yet. Case 5 describes a thievery and disorder crime and bodily harm. This client committed another crime during the process of probation supervision. The trial has to decide whether the probation supervision will proceed or if the client will be imprisoned. Case 6 describes a bodily harm, drunk driving and driving without a driving licence. The condemned did not meet the requirements so the trial decided to imprison him.

The conclusion of the thesis contains the function of Probation and Mediation Service of the Czech Republic, the summary of individual cases and results and evaluation of the overall contribution of the thesis.

Key words:

Mediation, Probation, Probation and mediation Service, Restorative Justice, Retributive Justice

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Činnost Probační a mediační služby ČR vypracovala samostatně a použila jsem pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v nezkrácené podobě, a to elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích,.....

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu JUDr. Ing. Danielovi Prouzovi, Ph.D., za jeho odborné a cenné rady při vedení mé bakalářské práce. Dále také pracovníkům Probační a mediační služby v Jindřichově Hradci za jejich čas a ochotu.

1.	ÚVOD	9
2.	SOUČASNÝ STAV.....	10
2.1	VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
2.1.1	<i>Probace</i>	10
2.1.2	<i>Mediace</i>	11
2.2	HISTORICKÝ VÝVOJ PROBACE A MEDIACE	13
2.2.1	<i>Historie Probace</i>	13
2.2.2	<i>Historie Mediace</i>	15
2.3	RESTORATIVNÍ JUSTICE A JEJÍ PROGRAMY	16
2.3.1	<i>Pojem restorativní justice</i>	16
2.3.2	<i>Principy restorativní justice</i>	17
2.3.3	<i>Programy restorativní justice</i>	18
2.3.4	<i>Význam a cíl restorativní justice</i>	20
2.4	PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	21
2.4.1	<i>Probační a mediační služba v mezinárodním kontextu a její vývoj</i>	21
2.4.2	<i>Probační a mediační služba v České republice</i>	23
2.4.3	<i>Spolupráce Probační a mediační služby, státních orgánů a dalších institucí</i>	24
2.4.4	<i>Cíle a poslání Probační a mediační služby</i>	24
2.4.5	<i>Práva a povinnosti úředníků a asistentů Probační a mediační služby</i>	25
2.4.6	<i>Nástroje pracovníků Probační a mediační služby</i>	28
2.5	PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ ČINNOSTI	29
2.5.1	<i>Mediační činnosti</i>	29
2.5.2	<i>Probační činnosti</i>	31
3.	CÍLE PRÁCE.....	33
3.1	CÍL PRÁCE.....	33
4.	METODIKA.....	34
4.1	METODICKÝ POSTUP	34
4.2	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	35
5.	VÝSLEDKY VLASTNÍHO KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU	36
5.1	KAZUISTIKA Č. 1 MEDIACE	36
5.2	KAZUISTIKA Č. 2 MEDIACE	39
5.3	KAZUISTIKA Č. 3 MEDIACE	42
5.4	KAZUISTIKA Č. 4 PROBACE	44
5.5	KAZUISTIKA Č. 5 PROBACE	48
5.6	KAZUISTIKA Č. 6 PROBACE	50
6.	DISKUZE	55
7.	ZÁVĚR	59
8.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60

1. Úvod

K vypracování bakalářské práce jsem si zvolila téma „Činnost Probační a mediační služby ČR.“ Činnost Probační a mediační služby, dále také jen PMS, je dosti významná a to jak ve svém významu tak i obsahu. PMS ČR svoji činnost zahájila 1. 1. 2011 na základě zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě. Považuji za důležité zmínit, že její význam výrazně vzrostl a dostává se do povědomí stále zvětšujícího se množství lidí.

S institucí PMS jsem měla možnost seznámit se již dříve, než jsem zahájila studium na vysoké škole, a to hned v několika situacích. Jako první situace se naskytla, když jsem po ukončení studia na střední škole hledala zaměstnání, tehdy mě nabídka z úřadu práce o volném pracovním místě v této instituci velmi zaujala a já se poprvé začala zajímat, co to tedy vlastně je a čím se zabývá. Druhá situace je již ze studia na vysoké škole, kdy jsem v rámci plnění odborné praxe na Městském úřadě v Dačicích měla další možnost se s touto institucí seznámit, a to z pohledu spolupráce kurátora s PMS. Proto tedy, když jsem si vybírala téma bakalářské práce ze seznamu vypsanych bakalářských prací, byla pro mne první volbou.

Bakalářská práce se zabývá činností PMS a jejím vývojem. Práce rovněž obsahuje nastínění historie a současnou činnost PMS. Pozornost je věnována zejména jejím posláním, cílům působení a zásadám. Nechybí zde ani seznámení s principy a oblastmi její činnosti.

Cílem práce je tedy zmapování úlohy PMS v daném rozsahu a podání uceleného pohledu na tuto instituci, vysvětlení základních pojmů (probační, mediační), seznámení s principy a programy restorativní justice, z něhož instituce Probační a mediační služby vychází.

2. Současný stav

2.1 Vysvětlení základních pojmů

Na začátek bakalářské práce považuji za důležité vymezit dva základní pojmy, a to probaci a mediaci. Pro mnoho lidí jsou tyto dva pojmy zcela neznámé a ani nevědí, že PMS existuje. Často se setkávám s tím, že se mě lidé ptají, na jaké téma píšou bakalářskou práci a po sdělení, že na téma Činnost probační a mediační služby, většina neví, čím se tato instituce zabývá a jaké služby poskytuje.

2.1.1 Probace

Pojem probace je v zákoně o PMS vymezen takto: „*Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.*“^(1 §2).

Původ pojmu probace nalezneme v latinském probare, tzn. zkoušeti či ověřovati.

Probaci můžeme chápat v širším i užším právním slova smyslu. V širším smyslu představuje probace systém, komplex výchovných opatření, pomoci a služeb zajišťovaných a organizovaných specializovanou službou, který zahrnuje kromě probačního dohledu i zajišťování jiných alternativních sankcí a opatření, opatrování informací o osobě obviněného nebo poškozeného významných pro rozhodnutí soudu.

V užším, právním smyslu se probací rozumí alternativní trestní sankce, jejímiž atributy jsou:

- okolnost, že pachatel podrobený dohledu zůstává na svobodě,

- soud uzná pachatele vinným, podmíněně odloží trest odnětí svobody a stanoví na určitou dobu podmínky chování pachatele, jejichž nedodržení může vést k vydání přeměny o trestu nebo nepodmíněném trestu.
- dohled nad dodržováním stanovených podmínek vykonává profesionální pracovník, který je v úzkém kontaktu s orgány činnými v trestním řízení i s pachatelem a má konstruktivní pomoci, dohledem motivovat pachatele k vedení řádného života a plnění povinností, omezení uložených pachateli soudem a zároveň toto plnění kontroluje ⁽²⁾.

Probace má tedy různé formy i různé podoby záležící na závislosti a na rozmanitosti druhů tzv. alternativních sankcí, opatření a závislosti na konkrétních právních úpravách v různých zemích. Podstatou probace je konstruktivní metoda převýchovy a pozitivního ovlivňování chování pachatele trestného činu. Je založena na účelné kombinaci prvků kontroly, pomoci a poradenství. Její význam spočívá v rozdílném přístupu k zacházení s pachateli různých trestných činů a ve využití účinnějších prostředků na méně závažnou kriminalitu než je trest odnětí svobody a k vytvoření lepších podmínek a možností postihu závažnějších trestných činů ⁽³⁾.

Uplatnění probace tedy vede ke zvýšení účinnosti trestních sankcí, dohledu nad odsouzeným a dalších aktivit, jejichž snahou je zejména vedení řádného života pachatele a jeho napravení. Probace je u nás pojímána velmi široce a má velký význam, což je dle mého správné zejména u méně závažných trestných činů. Působení probačních pracovníků je zde zejména v pomoci pachateli a péče o něj s cílem posílení schopností k vedení bezkonfliktního způsobu života ve společnosti a v prostředí ve kterém žije. Neméně významná je i kontrola pachatele pracovníkem, která je z hlediska práva dokonce prioritní.

2.1.2 Mediace

Pojem mediace je také vymezen v zákoně o PMS a to v § 2 odst. 2: „*Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná*

v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného“ ^(1 §2).

Mediaci lze charakterizovat i následujícím způsobem, a to že, mediace je asistované vyjednávání za aktivního přístupu obou stran, kdy se tyto strany rozhodnou řešit svůj spor za účasti a pomoci mediátora ⁽⁴⁾.

Původ slova mediace nalezneme v latinských slovech *medius*, *medián*, tzn. střed, prostřední. Mediace jako alternativní řešení konfliktu v mimosoudním vyjednávání je v současnosti představována třemi hlavními směry, a to mediací *facilitativní*, *evaluativní* a *transformativní* ^(5, s. 69). Mediace je tedy nejvýznamnější specifickou mimoprocesní metodou řešení trestních věcí umožňující naplnění smyslu konceptu *restorativní justice* v případech trestných činů, které jsou důsledkem konfliktního vztahu mezi jeho pachatelem a obětí. Konečné rozhodnutí ve věci sice zůstává ve výlučné pravomoci soudu, ale *restorativní* pojetí trestní spravedlnosti vytváří mediátorovi prostor k tomu, aby stranám konfliktu nabídl jinou možnost řešení, než je tradiční soudní cestou. Mediační proces tedy výrazně zlidšťuje justiční systém. Mediátor usnadňuje a usměrňuje dialog mezi obviněným a obětí, případně i blízkým sociálním prostředím. Dává jim prostor mluvit o svých pocitech formou, kterou nelze uskutečnit v rámci standartních soudních přelíčení ⁽³⁾.

Mediátor je odborník na efektivní vyjednávání, který pomáhá stranám konfliktu dospět k urovnání sporu a nalézt vzájemně přijatelné řešení dané situace. Postavení mediátora je vyvážené k oběma stranám. Jeho úkolem je řídit proces jednání, vytvářet podmínky pro porozumění účastníků a nalezení řešení, které zohledňuje zájmy obou stran. Mediátor podporuje schopnosti účastníků urovnat konflikt vlastními silami, jeho úkolem není daný problém posuzovat či hodnotit, ani rozhodovat o konkrétní podobě jeho řešení ^(6, s. 7). Pozitivním přínosem pro obě strany často bývá samostatný proces mediace, i když smyslem mediace je ještě něco více: jde v ní současně o efektivní urovnání či zmírnění určitého konfliktního stavu spojeného s trestným činem a o odčinění jeho následků. Úsilí mediátora tedy směřuje k nápravě nebo zmírnění újmy způsobené trestným činem, včetně jeho vedlejších negativních důsledků a k obnovení zpřetrhaných sociálních vazeb. Dosažení tohoto cíle není myslitelné bez vstřícnosti

oběti a sociálního společenství dotčeného trestným činem, aniž by obviněný své chování přizpůsobil obecně uznávaným normám a odčinil nebo alespoň zmírnil způsobené škody⁽³⁾. Mezi základní principy mediace lze zařadit: dobrovolnost, důvěru, změnu soupeření na spolupráci, orientaci na budoucnost, pochopení odlišností, alternativy – hledání nových možností, nestrannost a neutralita, svoboda rozhodování, převzetí odpovědnosti^(7, s. 37-44). Z výše uvedeného vyplývá, že mediace je velice významná a smysluplná. Její smysluplnost spočívá zejména v možnosti jejího využití v méně závažných trestných činech, v trestních věcech spáchaných prvopachatelem a mladistvými a při nedbalostních trestných činech.

Na závěr lze shrnout rozlišení těchto dvou základních pojmů do hledisek, které nám ukazují jejich hlavní rozdíl. Mediace tedy představuje mimosoudní způsob jak vyřešit spor, kdy oběma stranám pomáhá prostředník neboli mediátor. Klíčová je u mediace dobrovolnost, neboť k ní účastníci přistupují dobrovolně. Mediace je klientům nabízena jako služba, ke které mohou dobrovolně přistoupit. Probace je v zásadě podmíněný trest, alternativní trest, kdy je člověk ponechán na svobodě, aby mohl dokázat, že není nutné, aby trávil svůj život za zdmi věznic, namísto toho, aby byl poslán do vězení. Jako pojistka proti opakování trestné činnosti je soudem stanovena povinnost probace, respektive probačního dohledu. Na rozdíl od mediace je tedy výkon probace věcí povinnou, nařízenou soudem a úkolem probační služby je kontrola, zda plní soudem uložené povinnosti a motivace, aby klient vedl řádný život⁽⁸⁾.

2.2 Historický vývoj Probace a mediace

2.2.1 Historie Probace

Za zakladatele a průkopníka probace je považován americký obuvník John Augustus, který se dobrovolně staral o pachatele trestných činů.

Kořeny probace začaly vznikat od konce 19. a počátku 20. století a nalezneme je v zemích západní a severní Evropy. V této době sílil zájem o osobu pachatele v souvislosti s řešením trestných činů a také se začaly rozvíjet nové formy trestání a

opatření nespojených s bezprostředním odnětím svobody. V průběhu 90. let začínaly s rozvojem institucionalizované probace i země bývalého komunistického bloku. Probace jako specializovaná forma činnosti s pachateli, která obsahuje prvky dohledu a kontroly odvozené od autority soudního rozhodnutí, se začíná formovat v průběhu 19. století. V anglosaském systému má probace tradici tzv. binding over, což znamenalo, že se pachatel musel zavázat slibem, že splní dané podmínky, např. že se pachatel dostaví před soud, bude žít řádným životem, a spojena byla i s formou podmíněného odsouzení. Do probace lze v tomto kontextu zahrnout i propuštění z vězení na podmínku, tzv. paroli, která znamenala propuštění na slib nebo čestné slovo⁽⁹⁾.

Počátek vzniku probačních služeb v naší zemi můžeme datovat již od 60. let 20. století. V této době ale nelze hovořit o klasické probaci, jak ji známe dnes. Šlo spíše o aktivity, které vedly k nasměrování řešení trestních věcí alternativním způsobem. Mezi tyto aktivity patřilo v 60. letech úsilí odborníků z tzv. pomáhajících profesí, jejich úsilím bylo posilování sociálně-výchovných prvků při práci s pachateli trestných činů, a to zejména zaměřením se na odstranění příčin porušování právních norem. V letech 1968 až 1971 vzniklo experimentální středisko postpenitenciární péče, které pracovalo na projektu „Výzkum faktorů recidivy“. Jeho cílem bylo ověřit účinné metody práce s tzv. sociálně nepřizpůsobivými občany, včetně propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody, v podmínkách velkého města. Také došlo k vytvoření systému sociálních kurátorů pracujících se společností vyloučenými jedinci. Systém byl vytvořen ministerstvem práce a sociálních věcí a pomoc sociálních kurátorů byla dobrovolná, nepovinná a nebyla nijak nařizována soudně. Také byl vytvořen systém kurátorů pro mladistvé pachatele, kteří se zabývali záležitostmi mládeže ve věcech občanskoprávních, rodinných nebo trestních. Další probační prvek se objevil v souvislosti se zákonem 44/1973 Sb., o ochranném dohledu. Byl však pouze pokusem o kontrolu chování zvláště narušených osob, které byly propuštěny z trestu odnětí svobody. Později byl redukován na policejní dozor a v roce 1990 zrušen. V 80. letech se vytvářela místa specialistů pro práci s delikventní mládeží. Po roce 1989 dochází se změnou režimu k rozvoji nových koncepcí a trendů. Budují se tak základy probace v ČR. V roce 1991 byl zahájen experiment „Mimosoudní alternativa pro delikventní

mládež“. Novelou trestního řádu z roku 1993 byl zaveden také institut podmíněného zastavení trestního stíhání, kde bylo zakotveno narovnání dle § 309 tr. řádu a postupně docházelo k přijímání dalších alternativních institutů. Role probačních úředníků byla vytvořena nařízením vlády č. 341/1994 Sb. a svoji činnost zahájili od 1. 1. 1996. Postupně tedy docházelo k budování sítě probačních pracovníků na okresních a krajských soudech. V souvislosti s potřebou upravit organizační a personální strukturu včetně pravomocí probačních a mediačních úředníků vznikl zákon o Probační a mediační službě. Díky tomuto zákonu se probace může uplatňovat a zlepšovat stále více (10).

2.2.2 Historie Mediace

Programy mediace byly zahájeny koncem 70. let ve Velké Británii, která je tedy tímto považována za průkopnickou zemi v oblasti mediace mezi poškozeným a obviněným na evropském kontinentu. V Norsku a Finsku se mediační programy objevily o několik let později a byly úzce spjaty s komunitami, kde ke sporům docházelo a řešily různé formy konfliktu a trestu. V polovině 80. let se s prvními experimenty mediace mezi poškozeným a obviněným můžeme setkat v Rakousku, Nizozemsku a Německu. V jednotlivých evropských zemích měl rozvoj mediace z počátku pozvolné tempo. Větší rozvoj mediace započala v souvislosti se zaváděním rozličných forem odklonů od klasického soudního řízení a představovala významný nástroj pro splnění podmínek pro jejich využití. Pozornost byla věnována trestním věcem mladistvých pachatelů a méně závažné trestné činnosti. Bouřlivý vývoj mediace zaznamenala v 90. letech, kdy se začala rozvíjet teorie, metodologie a vymezovala se profese mediátora. Svě zakotvení v trestní legislativě některých zemí a rozšíření oblastí jejího využívání našla mediace mezi obviněným a poškozeným koncem 80. a v průběhu 90. let ⁽⁹⁾. V první polovině 20. století přišla mediace spolu s čínskými a židovskými přistěhovalci do USA a Kanady, kolébek mediace v naší „severozápadní“ civilizaci. Mediace se v USA formovala ve dvou odlišných směrech. Prvním směrem byly společenské organizace společně s představiteli justice a právními reformátory, kteří

prosazovali využívání mediace jako rozvoj společenství a jako alternativu k formálnímu soudnímu systému. Druhým směrem byli politici a lídři občanských komunit, kteří zaváděli mediaci k řešení společenských konfliktů. Společným cílem obou společenských skupin bylo šíření myšlenky mediace.

V současnosti vychází o mediaci časopisy, pracují národní organizace mediace a mezinárodní sdružení. Mediace se stala samostatnou metodou, která vlastní svou aplikační sféru a specifickou oblast teoretické interpretace. V současné podobě je mediace jako metoda řešení konfliktů na jedné straně logickým výsledkem přirozeného myšlenkového a společenského vývoje druhé poloviny 20. století a na straně druhé až překvapivě obsahuje zkušenosti několika kultur různých historických období^(11, s. 16-19).

2.3 Restorativní justice a její programy

2.3.1 Pojem restorativní justice

Pojem restorativní justice pocházející z angl. restore – obnovit, navrátit do původního stavu, lze vyložit jako koncept zacházení s pachateli, který je odlišný od klasické „retributivní“ trestající justice a vycházející z názoru, že současná trestní spravedlnost není adekvátní reakcí společnosti na růst kriminality a ani nevede k ochraně jednotlivce a společnosti. Jde tedy o koncept, který navazuje na některé myšlenky, které odmítají státní monopol na řešení konfliktů trestní povahy a její paradigma je spatřováno ve velmi dávném pojmání spravedlnosti⁽¹²⁾.

Jako další možnost vymezení pojmu restorativní justice nebo jak jej chápat nalezneme v publikaci autorky Evy Žatecké, kde je vysvětlen následovně: „*Pojem restorativní justice vychází z myšlenky, že trestný čin je sociálním konfliktem mezi dvěma a více jednotlivci a mezi jejich normami a normami ve společnosti, v níž se nacházejí, a lze jej účinně řešit jen za aktivní účasti všech dotčených osob*“⁽¹⁰⁾.

Restorativní justici lze chápat jako soubor postulátů, cílů a metod, které charakterizují určitý přístup k řešení problematiky zločinnosti⁽¹²⁾. Do českého trestního práva začaly myšlenky restorativní justice pronikat postupně ve druhé polovině

devadesátých let 20. století prostřednictvím praxe prvních pracovníků a inspiracemi získanými z tehdy dostupné odborné literatury a praxe zemí, jako je Kanada, Rakousko a Německo, kde v té době existovaly propracované programy. Rovněž legislativní zavedení tzv. odklonů v trestním řízení se inspirovalo v kanadské úpravě zastavení restního stíhání vůči mladistvým při využití mediace. Restorativní justice se zaměřuje na újmy vzniklé trestnou činností a usiluje o zohlednění potřeb oběti, podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení⁽¹³⁾.

Koncepce restorativní justice je tedy chápána jako úsilí pro obnovení trestným činem narušeného nebo ohroženého systému chráněných hodnot a sociálních vztahů. V tomto smyslu jde o kvalitativně nové pojetí odpovědnosti za řešení problému kriminality, které není již pouze v rukou státu, resp. jeho orgánů, ale rovněž v kompetenci těch, kterých se bezprostředně týká. Výkon trestní spravedlnosti v tomto kontextu nabývá úplně jinou podobu, mnohem bližší subjektivním pocitům dotčených osob⁽³⁾.

2.3.2 Principy restorativní justice

Princip restorativní justice vnáší nové pohledy na smysl a účet trestu. Zejména u mladistvých, prvopachatelů, u obviněných z méně závažných deliktů je efektivnost alternativních způsobů řešení trestní věci vysoká. Principu restorativní justice také významně pomáhá legislativní zakotvení restorativních postupů a metod. Zejména se jedná o podmíněné odsouzení, peněžitý trest, instituty obecně prospěšných prací, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem, možnost narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání⁽¹⁰⁾. V praktické podobě byly principy restorativní justice zakotveny v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, nyní je obsahuje trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)

Základní principy restorativní justice lze vymezit následovně:

- zločin nemá být považován za porušení společenského pořádku ani za překročení abstraktních právních a morálních pravidel, ale má být chápán

především jako škoda (újma), která byla způsobena oběti a jako hrozba pro bezpečnost společnosti.

- škodu způsobenou oběti je třeba chápat široce, jde tedy o újmu materiální, fyzickou, psychickou, o ztrátu společenského postavení, narušení sociálních vazeb, osobního a rodinného života.
- reakce na zločin má přispět ke snížení (odstranění) této škody a hrozby.
- hlavním účelem společenské reakce na spáchaný čin nemá být potrestání pachatele, ani jeho převýchova nebo odstrašení, ale vytvoření takových podmínek, aby mohly být odstraněny následky trestné činnosti.
- tendence ke zpříšňování trestní represe (ukládání přísnějších trestů) je kontraproduktivní, zejména u mladistvých pachatelů.
- pachatel se má aktivně podílet na náhradě způsobené škody (na odstranění škodlivých následků trestného činu) a mají mu přitom být zachována všechna práva jako ostatním občanům.
- jestliže pachatel nehodlá participovat na tomto odstranění následků (na náhradě škody), je k tomu donucen soudem.
- státní orgány (orgány činné v trestním řízení) se mají v systému restorativní justice angažovat pouze tehdy, jestliže čistě vyjednávací postup mezi pachatelem a obětí nevede k cíli nebo jestliže spáchaný trestný čin je takového druhu (závažnosti), že klasický trestní proces je nezbytný.
- oběť trestného činu nemůže být nucena k vyjednávání s pachatelem o způsobu a rozsahu kompenzace za způsobenou škodu ⁽¹²⁾.

2.3.3 Programy restorativní justice

Programy restorativní justice vycházejí z několika zásadních předpokladů:

- odezva na trestný čin má napravit co nejvíce újmy, kterou oběť utrpěla
- pachatelé mají být přivedeni k pochopení toho, že jejich chování není přijatelné a že má pro oběť a pro společenství konkrétní následky
- pachatelé mohou a mají přijmout odpovědnost za své činy

- oběti mají mít příležitost vyjádřit své potřeby a účastnit se rozhodování o nejlepším způsobu náhrady škody ze strany pachatele
- společenství má k tomuto procesu přispívat a být za to odpovědné⁽¹³⁾

Restorativní programy jsou často z důvodu, získat uznání a přijetí propagovány a vyhodnocovány jako způsoby vedoucí ke snížení opakující se trestné činnosti. Snížení recidivy ale není důvodem existence restorativních programů, je to pouze jejich vedlejší účinek. Tyto programy se zabývají potřebami obětí a reagují na ně, pachatelé jsou vedeni k zodpovědnosti a ti kteří jsou trestným činem postiženi, by měli být zapojeni do procesu. Řada těchto programů se úplně řídí nebo částečně obsahuje restorativní principy.

Programy můžeme dělit do tří kategorií:

- *Alternativní nebo odklonné programy* – tyto programy mají většinou za cíl poskytnout alternativu k uložení trestu, anebo odklonit případ v některé fázi trestního stíhání nebo soudního řízení, který po odsouzení následuje. Trestní věc státní zástupci mohou postoupit jinam nebo odložit výkon trestu. Státní zástupce a soudce se mohou v některých případech zúčastnit kruhu, jehož cíl je dostáhnout rozsudku „šitého na míru“ potřebám oběti, pachatele, komunity.
- *Léčebné nebo terapeutické programy* – stále více těchto programů je rozvíjeno v případech té nejzávažnější trestné činnosti, v těchto případech je pachatel většinou ve vězení. Tyto programy zprostředkování kontaktu zpravidla neusilují o ovlivnění konečného rozhodnutí ve věci. Jsou koncipovány tak, aby účast či neúčast neovlivnila výsledek případu. Pokud jsou takové programy vhodně připraveny a mají odpovídající strukturu, bývají velmi vlivné. Jsou pozitivní zkušeností pro oběť i pachatele. Ne všechny tyto programy zahrnují přímý kontakt mezi obětí a pachatelem, některé fungují spíše jako forma rehabilitace pachatele se zaměřením na poškozeného. V průběhu programu jsou pro pachatele vytvořeny takové podmínky, aby porozuměl tomu, co spáchal a vzal na sebe zodpovědnost. Součástí programu mohou být i panely pro poškozené, kdy poškození mají příležitost vyprávět pachateli svůj příběh.

- *Programy po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* – jsou poměrně novou oblastí restorativních programů a souvisí s přechodnou fází po propuštění pachatele z výkonu trestu. Tyto programy jsou rozvíjeny v „domech na půl cesty“ i ve vězeních, které reagují na újmu způsobenou poškozenému a usilují o posílení odpovědnosti pachatele s cílem pomoci oběma stranám při návratu pachatele zpět do společnosti.

Výše zmíněná typologie zahrnuje jak programy založené na kontaktu, tak i jiné formy programů. Důvodem je, že ne všechny potřeby poškozeného mohou být jejich prostřednictvím naplněny a některé potřeby poškozeného se vztahují k pachateli a jiné nikoliv. Též i pachatelé mají povinnosti a potřeby, které s obětí nemusí mít nic společného ⁽¹⁴⁾.

2.3.4 Význam a cíl restorativní justice

Restorativní justice je tedy procesem, který se snaží v maximální míře zapojit všechny ty, kteří nesou podíl na určitém trestném činu, při společném zjišťování a řešení újmy, potřeb a povinností s cílem dojít k ozdravení a dát věci do pořádku, jak jen je to možné ⁽¹³⁾.

Cílem restorativní justice je dát důležitá rozhodnutí do rukou těm, kterých se trestný čin bezprostředně týká, přispívat k léčivému a ozdravnému procesu v rámci naplňování trestní spravedlnosti, podpořit transformativní charakter naplňování trestní spravedlnosti a snížit pravděpodobnost další trestné činnosti. Úsilí o nalezení řešení, která podporují odpovědnost, přispívají k nápravě škod a vztahů a napomáhají procesu uzdravení všech zúčastněných, je nedílnou součástí jejich cílů ⁽¹⁴⁾. Restorativní justice tedy není pro pachatele snadnější cestou v porovnání s tradiční justicí. Je tomu právě naopak, pachatel je vždy přímo seznámen s následky svého činu, v mnoha případech osobním setkáním s obětí nabývá větší odpovědnosti a má závazky na odstranění způsobené újmy či škody na morální i materiální úrovni.

2.4 Probační a mediační služba České republiky

PMS provádí v rozsahu stanoveném trestním zákoníkem, trestním řádem, zákonem o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a zákonem o Probační a mediační službě úkoly probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Do doby přijetí zvláštního zákona byla probační činnost okrajově zmíněna v zákoně č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů, kde bylo stanoveno, že poskytnutí poučení obviněnému a poškozenému o náležitostech dohody o narovnání a o úkonech k jejímu uzavření mohou vykonávat vyšší soudní úředníci. Na soudech působili od roku 1996 jednotliví probační úředníci, kteří byli ve skutečnosti vyšší soudní úředníci, ale jejich postavení a činnost nebyly zákonem zvlášť upraveny ⁽²⁾.

2.4.1 Probační a mediační služba v mezinárodním kontextu a její vývoj

Z počátku se jednalo o nesmělé a ojedinělé pokusy jednotlivých dobrovolníků a menších organizací, které pravděpodobně již v té době znamenaly určitý úspěch při práci s odsouzenými i krátce propuštěnými. Protože počet dobrovolníků stále stoupal, tak již v roce 1823 byla založena organizace připomínající dnešní probační služby – Nizozemská společnost pro morální pozvednutí vězňů. Krátce poté můžeme pozorovat vznik více či méně organizovaných sdružení v některých státech Evropy (Francie, skandinávské země) a také v Severní Americe. Další zmínku v souvislosti s tímto obdobím je nutno věnovat Anglii, která se lišila svojí právní tradicí anglosaského práva od kontinentální Evropy a její tradice práva. Od počátku 20. století do začátku jeho devadesátých let došlo k postupné profesionalizaci doposud čistě dobrovolnické služby. Díky předchozímu období se ukázalo, že určitá práce s pachateli mimo klasický vzorec „zločin a trest (vězení)“ může být smysluplná a za určitých okolností efektivní. Začaly proto vznikat první alternativní resty a opatření – z počátku různé druhy podmíněného odsouzení a odlišnými formami zkušebního – probačního období. Příkladem naznačeného postupného vývoje může být opět Anglie. Zákon z roku 1907 sice položil

základy budoucí probační služby, ale ze začátku se fakticky jednalo pouze o úředníky jmenované některými soudy. Až v roce 1925 byla uzákoněna povinnost všech soudů mít jmenovaného alespoň jednoho pracovníka. Jiným krokem k profesionalizaci výkonu probačních služeb bylo postupné zavádění různých řídicích či poradních orgánů, které měly na starosti oblast vykonávání probačních činností. Jako příklad může být v roce 1928 vznik Poradního probačního výboru (Probation Advisory Committee) nebo v roce 1962 vznik Poradní rady pro probaci a následnou péči (Advisory Council for Probation and After-Care). Dostí významné bylo založení Probační inspekce Jejeho Veličenstva (HM Inspectorate of Probation). Jedním z milníků bylo postupné zavádění nové alternativní sankce od devadesátých let 20. století, i u nás známého trestu obecně prospěšných prací (Community Service Order). Další příklad je i u nás aplikovaný tzv. ochranný dohled, který byl nezřídka používán především v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století. V dalších letech následovala řada dokumentů a zpráv potvrzující tento trend. Následným milníkem bylo založení Národní probační a mediační služby Anglie a Walesu (National Probation Service for England and Wales). Další významnou platformou pro sdílení zkušeností a praxe v oblasti probace je organizace CEP (The European Organization for Probation) – Evropské sdružení probačních služeb. EU a Rada Evropy je dalším důležitým subjektem evropské trestní politiky⁽¹³⁾.

Vývoj PMS lze i popsat ze současného stavu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to z hlediska následujících čtyř vývojových linií: a) obecný trend přechodu od soukromé k veřejné organizaci probace; b) růst, úpadek a oživení významu dobrovolnické práce a rozvoje profesionální práce v rámci probace; c) slábnoucí důraz na poskytování pomoci vězňům a rostoucí důraz na dohled a kontrolu pachatelů; d) rozvoj a význam alternativních trestů a rostoucí úloha probačních služeb jako orgánů pověřených výkonem alternativních trestů. Na začátku 20. století uplatnilo po celé Evropě „moderní hnutí“ v trestním právu svůj revoluční vliv na způsob, kterým společnost jedná s pachateli trestných činů, zločinci, delikventy a vězni. Rozhodující změna byla v odklonu z hlediska ze středověku, kdy se trestní právo soustředilo na trestný čin a ne na jeho pachatele. Trestní právo začalo více pozornosti věnovat

rehabilitaci a opětovnému zařazení pachatele do společnosti. Tento významný proces, který měl vlastní podoby ve státech po celé Evropě, otevřel cestu rozvoji moderního trestního systému, v němž se začaly uplatňovat a rozvíjet probační služby a další formy alternativních trestů^(15, s. 10-11).

2.4.2 Probační a mediační služba v České republice

Subjektem trestního řízení se s účinností od 1. 1. 2001 tedy stala Probační a mediační služba ČR zřízená zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, resp. úředník Probační a mediační služby, jehož postavení a úkoly podrobněji vymezila novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb.⁽²⁾. PMS byla v České republice zakotvena především proto, aby justice mohla účinně uplatňovat novou trestní politiku v oblasti tzv. komunitních sankcí a trestů a tím začít snižovat počet uvězněných osob, začít účinně předcházet kriminalitě, omezovat rizika jejího opakování, motivovat pachatele k nápravě škod, které způsobili a vést je k odpovědnosti za jejich život bez konfliktů se zákonem, zohledňovat při řešení trestné činnosti potřeby a zájmy obětí a účinněji chránit komunitu - společnost před kriminalitou⁽¹²⁾.

Zákon o PMS definuje pojem probace a mediace, upravuje její organizaci, vymezuje její úkoly, stanoví pravidla součinnosti se státními orgány, zejména soudy, a dalšími institucemi, určuje postavení osob podílejících se na činnosti PMS a upravuje některé organizační otázky související s probací a mediací⁽²⁾. PMS plní úkoly v trestním řízení a vykonává oprávnění vymezená v trestním zákoníku, trestním řádu a zákoně o Probační a mediační službě, popřípadě v dalších zákonech⁽¹⁶⁾. PMS neposkytuje věcnou ani finanční pomoc a dále ani nezařizuje záležitosti spojené s ubytováním, zaměstnáním a materiálním zabezpečením, pokud je ale potřeba, tak zprostředkovává klientovi kompetentní pomoc a služby⁽¹⁷⁾. V čele PMS stojí ředitel, který jedná jejím jménem. Ředitele jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. PMS se člení na ředitelství a střediska působící v sídlech okresních soudů nebo na roveň jim postavených soudů a regionálního vedoucího.

2.4.3 Spolupráce Probační a mediační služby, státních orgánů a dalších institucí

PMS ve své působnosti spolupracuje se státními orgány a dalšími institucemi dle instrukcí zákona č. 257/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Zejména se jedná o součinnost s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, s náboženskými společnostmi a registrovanými církvemi, se sdruženími občanů, nadacemi a s dalšími institucemi pro využití probace a mediace v trestním řízení.

Dále PMS úzce spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi občanům společensky nepřizpůsobeným a v trestním řízení proti obviněnému, spolupachateli nebo poškozenému, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, je také v součinnosti s Vězeňskou službou a justiční stráží České republiky. Při získávání různých osobních údajů o výše zmíněných osobách využívá i součinnost s Ministerstvem vnitra a Policií České republiky ^(1 §5).

2.4.4 Cíle a poslání Probační a mediační služby

PMS usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. PMS tedy v ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky ⁽¹⁸⁾. Vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního.

Cíle činnosti PMS zahrnují tyto tři složky:

- integrace pachatele,
- participace poškozeného,
- ochranu společnosti.

Při svém vzniku si PMS dala za cíl vytvořit dostatečnou síť středisek Probační a mediační služby, vytvořit systém vzdělávání pro pracovníky probační služby, rozšířit své působení již do prvotních stádií řízení. Dále zlepšit spolupráci se státními zástupci a

policií, pracovat intenzivněji s oběťmi trestných činů, vytvořit systém probačních a resocializačních programů, mít dobrý vztah s veřejností, zaměřit se na recidivisty a snažit se o komunikaci s vězeňskou službou v rámci parole ⁽¹⁹⁾.

V České republice jsou za hlavní principy PMS považovány tyto následující principy:

- snaha respektovat klienta
- ochrana společnosti
- vyváženost systému mezi pachatelem, obětí a společností
- kontinuita
- spolupráce s dalšími organizacemi ⁽¹⁰⁾

Posláním PMS je tedy přispívání k naplňování trestní spravedlnosti a to především tím, že vytváří podmínky pro uplatnění alternativních postupů v trestním řízení, zajišťuje účinný výkon alternativních trestů a nalézá účinné reakce na spáchaný trestný čin. Účelem PMS je provádět probaci a mediaci, podílet se na řešení sporů mezi obviněnými a poškozenými, svými činnostmi usilovat o urovnání konfliktních stavů a udržovat respekt k právním normám v souvislosti s trestním řízením. Neméně důležitou součástí poslání PMS je také prevence a snižování rizik, které vedou k opakování trestné činnosti ⁽²⁰⁾. Z výše uvedeného lze říci, že PMS plněním svým cílů a svého poslání naplňuje i svoji úlohu, která zejména spočívá v provádění probačních a mediačních činností.

Do této doby se tedy dá říci, že PMS výše uvedené cíle a poslání úspěšně naplňuje. Některé se jí již podařilo splnit, u jiných je na dobré cestě k jejich naplnění. Za poměrně krátkou dobu svého působení se jí podařilo změnit postoje státních zástupců i soudců k její činnosti a i mnohých občanů, kteří jejímu významu nedávali patřičné uznání.

2.4.5 Práva a povinnosti úředníků a asistentů Probační a mediační služby

Probačním asistentům a úředníkům jsou jejich práva a povinnosti přesně definovány v zákoně o PMS, jimiž se musí při výkonu své funkce řídit. Pokud by úředník nebo asistent nedodržoval zákonem stanové povinnosti, může mu z tohoto

důvodu předseda senátu nebo samosoudce a v případě přípravného řízení i státní zástupce věc odejmout.

Probační úředník je zejména při výkonu své funkce povinen řídit se zákony, jinými právními předpisy, dále také pokyny předsedy senátu nebo samosoudce a v případě přípravného řízení i státního zástupce, které však nesmí směřovat ke způsobu a výsledku prováděné mediace. Při výkonu své funkce musí postupovat odpovědně, respektovat a chránit lidská práva a svobody, důstojnost člověka a vyvarovat se jednání, které by mohlo směřovat ke zmaření účelu trestního řízení nebo by vzbuzovalo pochybnosti o jeho objektivitě či nestrannosti ^(1 §7). Dále jsou povinni zachovávat mlčenlivost ve věcech, které se dozví při výkonu své funkce. Povinnost zachovávat mlčenlivost má úředník a asistent i po skončení pracovního poměru. Tato povinnost se netýká situace, kdy je potřeba poskytnout informace policii, soudu, státnímu zástupci či ministerstvu, pokud se jedná o údaje, které jsou potřebné k plnění závazků dle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána. Úředník ani asistent nemůže být vyslýchán v návaznosti na jeho mediační činnost ke skutkovým okolnostem, o kterých se dozvěděl při zprostředkování řešení sporu. Výjimkou je zákonem stanovená povinnost překazit spáchání trestného činu nebo oznámit trestný čin ^(1 §9).

Probační úředník musí povinně informovat předsedu senátu, samosoudce nebo státního zástupce v případě, kdy obviněný poruší podmínky, omezení nebo povinnosti stanovené v rámci dohledu, nebo omezení či povinnosti, které mu byly uloženy v rámci trestu nespojeného s odnětím svobody, podmíněného zastavení trestního stíhání či podmíněného propuštění prováděného úředníkem PMS. Jedná-li se o porušení méně závažných stanovených podmínek, omezení nebo povinností, má úředník možnost upozornit obviněného, že zjistil nedostatky a dát mu poučení, že při opakování nebo závažnějšího porušení jemu uložených podmínek, omezení nebo povinností bude informovat předsedu senátu, samosoudce nebo státního zástupce ^(1 §7). Při mediaci jsou úředníci povinni zachovávat nestrannost a vůči poškozenému a obviněnému. Úředník také nesmí provádět úkony probace a mediace v téže věci. Dle zákona o PMS úředník musí být bezúhonný, způsobilý k právním úkonům, vysokoškolské vzdělání

v magisterském programu v dané oblasti a absolvovat základní kvalifikační vzdělání. Asistent musí splňovat bezúhonnost, věk nad 21 let, způsobilost k právním úkonům a středoškolské vzdělání v dané oblasti ^(1 §6).

Probační úředník má oprávnění v souvislosti s výkonem své funkce zjišťovat stanoviska obviněného v případech odklonů v trestním řízení a dále v případě narovnání i stanovisko poškozeného či postoj obviněného k výkonu trestu obecně prospěšných prací a jiných trestů. Pracovníci PMS mají oprávnění nahlížet do trestních spisů, mohou z nich činit výpisky a poznámky. Dále se mohou obracet na státní orgány a další osoby s dožádáním o sdělení potřebných údajů. Také si mohou zjišťovat informace o osobě obviněného a to zejména z důvodu psaní různých zpráv soudu. Úředníkům je novelou trestního zákona umožněno vstupovat do obydlí osob, kterým byl uložen dohled a to i bez jejího souhlasu ⁽¹⁰⁾. Bez ohledu na zákonem stanovená práva a povinnosti by měli pracovníci také splňovat určité morální standardy, které se projevují zejména při přímém kontaktu pracovníka a klienta.

Probační úředník působí při výkonu své funkce i jako sociální pracovník, který by se měl řídit následujícími zásadami:

- Sociální pracovníci dbají na dodržování lidských práv u skupin i jednotlivců, tak jak jsou vyjádřena ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte a dalších mezinárodních deklaracích a úmluvách. Dále ještě Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony daného státu, které se od uvedených dokumentů odvíjejí.
- Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka.
- Sociální pracovník respektuje práva všech jedinců na seberealizaci a to v míře, aby nedošlo k současnému omezení stejného práva jiných osob.
- Sociální pracovník svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružením občanů k jejich rozvoji a při řešení problémů jednotlivců se společností a jejich následků.
- Sociální pracovník dává přednost před svými soukromými zájmy profesionální odpovědnosti a poskytuje služby na co nejvyšší možné úrovni ⁽²¹⁾

2.4.6 Nástroje pracovníků Probační a mediační služby

Ke své činnosti využívají pracovníci PMS různé nástroje, které můžeme rozdělit na aktivní a pasivní. Rozdíl v těchto nástrojích je zejména v míře aktivity, kterou klient musí podstoupit a také na způsobu jeho zapojení do procesu jejich využití. U aktivních nástrojů je potřeba aktivní spolupráce klienta, pasivní nástroje může probační úředník využívat sám, tedy bez přímé účasti klienta. Při využívání aktivních nástrojů je zapotřebí osobního kontaktu s klientem a jejich vzájemná komunikace, protože probační pracovník a klient na sebe navzájem působí. Jejich používání umožňuje zapojení klienta do řešení jeho trestní věci, zohlednění jeho potřeb, zájmů, možností a spolupráci klienta s pracovníkem na konkrétním řešení ⁽²²⁾. Tyto nástroje také slouží k naplňování specifických konceptů PMS, zohledňují řešení příčin a jejich následků u trestního konfliktu, dále motivují klienta k satisfakci poškozených a vzetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin ⁽¹⁰⁾. Za nejvýznamnější aktivní nástroj je považován rozhovor s klientem. Rozhovor by měl pracovník vést na profesionální úrovni a je nejčastěji používaný způsob aktivního kontaktu s klientem ⁽²²⁾. Při rozhovoru je také důležité uvědomění si vztahu mezi pracovníkem, klientem a rozhovorem. V rozhovoru k sobě přistupují různé profese a dle nich je i s rozhovorem zacházeno ⁽²³⁾.

Pracovník formuje, mění rozhovor takovým způsobem, aby klient měl možnost se díky rozhovoru změnit, přijímat a rozvíjet své názory, postoje, způsoby chování a rozhodování.

Pasivní nástroje jsou činnosti úředníků a asistentů, které jsou jednostranně zaměřené a jichž se klient neúčastní. Jsou to nejčastěji dotazy pracovníků na soud, rejstřík trestů, centrální evidenci vězňů, centrální evidenci obyvatel a také k nim patří získávání informací o klientovi a vedení jeho dokumentace. Klient by měl být o jejich použití poučen a informován. Nedodržení informovanosti vede ke zhoršení jejich vzájemné spolupráce. Pasivní nástroje by měly být využívány okrajově, mít doplňující roli a měly by se využívat v kombinaci s aktivními nástroji, kterých by se mělo využívat více ⁽²²⁾.

2.5 Probační a mediační činnosti

Odborné probační a mediační činnosti vykonávají probační úředníci a probační asistenti a při výkonu této funkce musí splnit náročné kvalifikační a vzdělávací podmínky. Úředníci a asistenti působí v pěti základních agendách. Jsou to agendy mediačních činností, probačních činností (obecně prospěšných prací, podmíněného propuštění s dohledem včetně domácího vězení) a rozsáhlá agenda mladistvých v souladu se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže (z č. 218/ 2003 Sb.)⁽¹³⁾.

Účinným prostředkem jsou tzv. odklony a alternativy, které dávají možnost ukončit trestní stíhání jiným způsobem než je uložení trestu a v případě kdy, je nezbytné trest uložit, nabízejí jiné alternativní sankce místo nepodmíněného trestu odnětí svobody⁽²⁴⁾.

2.5.1 Mediační činnosti neboli zprostředkování řešení konfliktu

V České republice je rozvoj mediačních postupů neboli činností úzce spojen se vznikem PMS⁽²⁵⁾.

Středisko PMS zahajuje svoji činnost v daném případě na základě podnětu, pokynu k zahájení činnosti v daném případě, či na základě vytipování případu z vlastní iniciativy, a to jak v rámci přípravného řízení, tak i ve stadiu po podání obžaloby. Pokyn k zahájení činnosti středisko PMS obdrží od orgánů činných v trestním řízení. Činnost v přípravném řízení je PMS zahájena po sdělení usnesení o zahájení trestního stíhání konkrétnímu pachateli. O zahájení činnosti PMS usiluje co v nejranější fázi, pouze u závažných trestných činů vstupuje později a to v zájmu a potřeb obětí⁽¹³⁾.

S podnětem k zahájení činnosti v daném případě se na středisko mohou obrátit i další „zúčastněné osoby“ – poškozený, obviněný, obhájce, zmocněnec, rodiče mladistvého obviněného, pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí, poskytovatelé sociální služby a další. V případě, kdy podnět k zahájení činnosti v přípravném řízení středisko obdrží od některé z výše jmenovaných osob nebo vytipuje případ z vlastní iniciativy, neprodleně o tomto informuje dozorového státního zástupce a vyžádá si jeho stanovisko k možnosti PMS vstoupit do případu, resp. vyžádá si jeho pokyn k zahájení

činnosti ve věci. Činnost střediska PMS v přípravném řízení a řízení před soudem primárně směřuje k uplatnění mediačních činností a dalších činností směřujících k urovnání konfliktního stavu ve společnosti v souvislosti s trestním řízením. Za situace, kdy v daném případě nelze z některých zákonných důvodů (např. jedna ze stran nesouhlasí s mediací) mediaci uskutečnit, činnost střediska směřuje k jinému způsobu urovnání konfliktního stavu v souvislosti s trestním řízením, například ke zpracování zprávy před rozhodnutím nebo přípravě dalších podkladů umožňujících uplatnění zvláštních způsobů trestního řízení nebo alternativních sankcí ⁽²⁶⁾.

Samotné mediační jednání je již tedy neformální a mediace nejlépe probíhá v atmosféře důvěry a otevřenosti. V mediačním procesu je třeba objasňovat příčiny řešeného konfliktu, ale hledané řešení by mělo být orientováno na budoucnost ⁽²⁷⁾. Úspěšnost mediace lze hodnotit dle mnoha kritérií, za hlavní kritérium je ale považováno dosažení dohody a její oboustranné plnění ⁽²⁸⁾. Osoby neboli odborní pracovníci zabývající se mediací vytvářejí nezbytné podmínky pro uplatnění tzv. odklonů v trestním řízení, jejichž předpokladem je projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody nebo dohody o narovnání. Takto lze řešit zejména případy menší závažnosti, kdy je dáвана přednost kompenzaci škody a jiné újmy, která byla způsobena oběti trestného činu a ustupuje zájem státu na potrestání pachatele ⁽²⁴⁾.

Smyslem mediačních činností je urovnání konfliktního stavu mezi obětí a pachatelem, odstranění příčin, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu a příprava podkladů pro rozhodnutí státního zástupce nebo soudce. Jedná se tedy o mediaci mezi obětí a pachatelem. V této oblasti příprava a realizace mediace probíhá zpravidla v průběhu přípravného řízení, tedy před rozhodnutím soudu o vině či nevině pachatele. Pracovník respektuje presumpci neviny a mapuje potřeby obou stran. Pokud mediaci nelze uskutečnit, realizuje PMS tzv. jiné činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu. Obsahem těchto činností je spolupráce pracovníka a pachatele trestného činu, obětí, zástupci postižené komunity a jiných osob, jejímž výsledkem je zpracování zprávy pro státního zástupce či soudce ⁽¹³⁾.

2.5.2 Probační činnosti

PMS provádí činnosti spojené zejména s probacíí, která integruje represivní složku trestně právních opatření a složku podpůrnou a preventivní. Probační činnosti by měly plynule navazovat na práci služby v přípravném řízení a rozhodování o trestech nespojených s odnětím svobody by mělo vycházet z připravených podkladů⁽²⁹⁾. Účast kvalifikovaných a kompetentních osob zabývajících se probacíí se vyžaduje zejména u různých forem dohledu nad chováním odsouzených a kontroly zaměřené na dodržování povinností a omezení uložených jim ve zkušební době soudem⁽²⁴⁾.

Mezi probační činnosti lze zařadit zajištění výkonu a organizace dohledu probačního úředníka u uložených alternativních trestů a opatření. Jedná se tedy o podmíněný trest spojený s dohledem, trest obecně prospěšných prací, podmíněné propouštění z výkonu trestu odnětí svobody spojené s dohledem, trest zákazu vstupu na sportovní a jiné společenské akce, propouštění z ochranného léčení spojené s dohledem.

Probační dohled: dohled je vymezen jako pravidelný osobní kontakt pachatele a pracovníka, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době, kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona. Jeho účelem je sledování a kontrola chování pachatele, odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, že v budoucnu povede řádný život⁽¹³⁾.

Obecně prospěšné práce: jedná se o alternativní trest, který umožňuje pachateli méně závažné trestné činnosti odčinit trestní jednání vlastní aktivitou, prací k obecně prospěšným účelům. Odsouzený je povinen vykonat práce osobně, bezplatně, ve svém volném čase a to nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud jejich výkon nařídil. Pokud odsouzený v průběhu výkonu trestu vede řádný život, plní další omezení a povinnosti uložené soudem, může se po vykonání trestu opět začlenit do společnosti bez stigmatizace záznamem v rejstříku trestů, zpretrhaných rodinných, pracovních a dalších sociálních vazeb. V případě neplnění výše zmíněných podmínek je trest změněn v trest odnětí svobody a každá jeho započatá hodina znamená jeden den pobytu ve vězení. V rámci vykonávacího řízení tvoří tato oblast většinu činnosti PMS, zejména se jedná o zajištění kontroly výkonu tohoto trestu, práci s odsouzenými, spolupráci s poskytovateli

míst pro jeho výkon a komunikaci se soudy. V přípravném řízení se jedná o zjišťování, zda je nebo není vhodné uložení tohoto trestu, zjišťování stanoviska pachatele k uložení trestu obecně prospěšných prací a také poskytování podpory a pomoci poškozeným trestnou činností⁽¹³⁾.

Parole: neboli podmíněné propuštění je trestněprávní institut, který umožňuje za splnění zákonem stanovených podmínek změnu podoby výkonu trestu, a to z trestu vykonávaného ve vězení na trest vykonávaný na svobodě. Znamená tedy, že pachatel je propuštěn na svobodu, a to za podmínky, že slíbí podrobit se po propuštění po určitou dobu stanoveným podmínkám. Každému odsouzenému ve věznicí dává náš trestní zákoník právo požádat o podmíněné propuštění po vykonané polovině uloženého trestu odnětí svobody. Výjimkou jsou pachatelé, kteří o podmíněné propuštění mohou žádat po uplynutí dvou třetin trestu, např. pachatelé odsouzení k výjimečnému trestu nebo zvlášť nebezpeční recidivisté. O podmíněné propuštění mohou také požádat odsouzení na doživotí, po uplynutí minimálně 20 let trestu vykonávaného ve vězení⁽¹³⁾.

Trest domácího vězení: je nejnovějším alternativním trestem a zároveň druhým nejpřísnějším po trestu odnětí svobody. Do legislativy České republiky byl zakotven v roce 2009 a jeho účelem bylo odlehčit přeplněné věznicí. Pachatel se tímto ocitá ve vězení ve svém vlastním domácím prostředí a je zodpovědný za uspokojování svých základních potřeb⁽³⁰⁾. Odsouzený má povinnost dle § 60 tr. zákoníku, zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20:00 do 05:00 hodin, pokud mu v tom nebrání náležité důvody např. výkon zaměstnání, povolání a poskytování zdravotní péče. V takovýchto případech soud přesně stanoví dny a hodiny kdy se odsouzený musí zdržovat v daném obydlí⁽³¹⁾. Pachatel také musí dát slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v určeném období na určené adrese a bude poskytovat potřebnou součinnost. Úředníci PMS v rámci kontroly dohlíží, zda jsou dodržovány veškeré povinnosti ze strany pachatele, dále mu pomáhají při řešení jeho osobních, rodinných problémů a se znovu začleněním do společenského života. PMS provádí kontrolu dodržování povinností pachatele prostřednictvím namátkových kontrol a při neplnění nebo maření výkonu trestu informuje soud⁽¹³⁾.

3. Cíle práce

3.1 Cíl práce

Cílem této práce je pomocí odborné literatury a zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě zmapovat úlohu Probační a mediační služby v ČR. Zmapovat její působení od počátku jejího vzniku, přes veškeré činnosti, které provádí až po jejich ukončení. Cílem praktické části mé práce je pomocí kvalitativní výzkumné strategie a analýzy dokumentů ukázat plnění úlohy Probační a mediační služby na konkrétních kazuistikách probačních a mediačních činností.

Výzkumná otázka:

Jakou úlohu má Probační a mediační služba v ČR?

4. Metodika

4.1 Metodický postup

Pro dosažení cílů práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Tato strategie umožnila popsat výzkumný problém procesuálně a poměrně detailně. Byl stanoven jeden cíl a jedna výzkumná otázka.

U zkoumaných souborů byla zvolena technika analýzy dokumentů, a metoda dotazování. Výhodami osobního dotazování je zejména možnost přezkoušení dotazovaného, zda kladeným otázkám porozuměl a získání podrobnějších informací o zkoumaných skutečnostech. Dotazovaný může vyjevit své zcela subjektivní pohledy a názory, dále také může samostatně navrhnout možné vztahy a souvislosti těchto skutečností^(32, s. 132).

U techniky analýza dokumentů je jedná o klasickou metodu, neboli je to analýza jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořeny za účelem našeho výzkumu. V sociologii je dokument chápán jako jakýchkoliv způsob zachycení informace na hmotném médiu. Na základě tohoto média je možné dokumenty dělit, a to na dokumenty tištěné, psané na papíře, dokumenty na magnetofonových páskách, na videozáznamech, fotografiích atd. Společenské jevy bývají zkoumány na základě oficiálních, osobních nebo jiných dokumentů a informace jsou z nich získávány na základě analýzy písemných dokumentů⁽³³⁾.

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. V první části proběhla analýza dokumentů výzkumného souboru N1. Záměrem bylo ukázat mediační činnost, v kterých Probační a mediační služba naplňuje svoji úlohu. Získaná data byla zpracována a analyzována. Při pracování dat byla zachována anonymita zkoumaného souboru. V druhé části výzkumu proběhla analýza dokumentů výzkumného souboru N2. Cílem bylo ukázat plnění úlohy Probační a mediační služby v probační činnosti. Analýza dat byla uskutečněna od 25. září 2012 do 10. dubna 2013.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumné strategie souborů byly vytvořeny na základě kvótního výběru.

Základní soubor N1 tvořily všechny mediační případy Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Kvótou výběru byly mediační případy PMS v Jindřichově Hradci, čímž vznikl soubor o 350 případech, z nichž byl náhodným výběrem vybrán výzkum souboru o třech případech PMS.

Výzkumný soubor N2 tvořily všechny probační případy PMS v Jihočeském kraji. Kvótou výběru byly probační případy PMS v Jindřichově Hradci, čímž vznikl soubor o 200 případech, z nichž byl náhodným výběrem vybrán výzkum souboru také o třech případech PMS.

5. Výsledky vlastního kvalitativního výzkumu

5.1 Kazuistika č. 1 Mediace

Účastníci případu:

Obviněná Lucie

Poškozená Jana

Popis případu:

Lucie a Jana navštěvovaly stejné střední odborné učiliště. Obě studentky vždy spolu vycházely a do této doby neměla ani jedna z nich problémy se zákonem. Jejich vzájemný spor se objevil v souvislosti s chlapcem, který se oběma studentkám líbil. Tato situace vyústila jednoho dne za přítomnosti dalších osob, před vchodem do budovy školy, kdy Lucie bezdůvodně fyzicky napadla Janu, tak, že ji opakovaně udeřila pěstí do hlavy, a když poškozená upadla na zem, několikrát jí kopl do břicha, čímž jí způsobila distorzi krční páteře, zhmoždění obličeje a břišní stěny s následným léčením po dobu 10 dnů.

Průběh jednání:

Dne 03. 11. 2011 státní zástupce okresního státního zastupitelství podává podle §179c odst. 2 písm. a) trestního řádu návrh na potrestání Lucie. Po podání návrhu na potrestání státním zástupcem, se soudce rozhodl pověřit středisko PMS přípravou podkladů pro případné rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání obviněné. Úředník PMS oslovil obviněnou formou telefonického rozhovoru. Obsahem jednání bylo, že klientka byla seznámena s možným obsahem konzultace dle zadání soudce. Uvedla, že by měla o toto jednání velký zájem. Bylo dohodnuto, že se dostaví na PMS, kdy bude případ dále řešen. Obviněná se dostavila po výše uvedené telefonické domluvě na jednání, a to i se svým otcem. Oba byli poučeni o možném ukončení trestní věci obviněné formou podmíněného zastavení trestního stíhání dle §307 trestního řádu. Obviněná uvedla, že by toto řešení své trestní věci uvítala a dala potřebný souhlas s tímto postupem. K jednání, pro které je obviněná trestně stíhána, se dozнала už při výslechu na policii a toto je její první konflikt se zákonem.

Ohledně náhrady škody obviněná uvádí, že již z vlastní iniciativy poškozené uhradila částku 300 Kč vynaloženou na léky. Obviněná byla také informována, že poškozené vznikl nárok na bolestné ve výši 6000 Kč. Obviněná byla informována o možnosti mediace, kdy uvedla, že pokud by poškozená měla o takové setkání zájem, tak by i ona s tím souhlasila. Obviněná dále uvedla, že svého jednání, pro které je trestně stíhána, lituje a uvádí, že již by další případné konflikty řešila klidnou cestou. Z doposud proběhlého trestního řízení se dostatečně poučila o nepřípustnosti svého jednání a do budoucna se již nikdy nechce dostat do konfliktu se zákonem. PMS oslovila poškozenou a rámcově jí vysvětlila obsah jednání na PMS, zda by měla zájem o spolupráci a bylo dohodnuto, že se na PMS osobně dostaví. Úředník PMS kontaktuje poškozeného s nabídkou spolupráce a podpory vždy. V tomto případě úředník PMS tedy bude kontaktovat poškozenou do značné míry již s konkrétní nabídkou spolupráce ohledně nároků vůči obviněné a o výsledku jednání s obviněnou. Poškozená se dostavila na jednání na PMS i se svou maminkou: obě byly poučeny ve smyslu zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zejména s ohledem na možné ukončení trestní věci obviněné formou podmíněného zastavení trestního stíhání dle §307 trestního řádu a postavení poškozených. V tomto smyslu byla poškozená mimo jiné poučena o tom, že má ze zákona nárok na úhradu bolestného, které lékař vyčíslil ve výši 50bodů, což je 6000 Kč. Poškozená k tomu uvedla, že se nehodlá této náhrady škody vzdát už jenom proto, že jí obviněná nadále ve škole pomlouvá a zprostředkovaně jí vyhrožuje. Maminka dále uvádí, že dcera má nadále strach z opětovného případného napadení ze strany obviněné. V této souvislosti bylo poškozené nabídnuto mediační jednání, na kterém bychom mimo jiné mohli vyřešit vzájemnou komunikaci, aby nedocházelo k dalším konfliktům. Poškozená má nadále zdravotní problémy, protože nemá páteř v pořádku a napadení jejímu zdravotnímu stavu nepřispělo. Maminka hovořila o potížích, které měly se zajištěním lékařského ošetření, nevlastní auto a musely využívat veřejnou dopravu. Poškozená potvrdila, že se jí obviněná druhý den po činu omluvila, ale nikoliv z vlastní vůle, ale společné setkání navrhla obviněná. Při této příležitosti si konflikt vyjasnily, ale poté co případ bez přičinění poškozené začala řešit policie, tak se k ní

obviněná opět začala chovat špatně. Poškozená se společně s obviněnou domluvily na vhodném termínu mediace.

Průběh mediace:

Před mediačním jednáním proběhlo individuální jednání jak s obviněnou tak i s poškozenou a jejich rodinnými příslušníky. Nebyla ale dořešena náhrada škody ve formě bolestného a dále urovnání vztahů mezi účastnicemi konfliktu. Za tímto účelem bylo se souhlasem obou stran zorganizováno mediační jednání.

Mediace se zúčastnily obě strany a otec obviněné a matka poškozené. V rámci mediace byla nejdříve řešena náhrada škody ohledně bolestného, kdy se poškozená domluvila na pravidelné splátky od obviněné. Dále byly řešeny vzájemné vztahy obou stran, protože po škole o tomto případě kolují různé informace, které se často nezakládají na pravdě a poškozené se velmi dotýkají. Obviněná k tomu uvedla, že informace v této podobě nepodávala a došlo ke zkreslení, které jí také velmi vadí. Obě strany se dohodly, že nejlepší bude, když se před spolužáky a přáteli o této situaci již vůbec nebudou vyjadřovat. Matka poškozené uvedla, jakým způsobem ji zpráva o zranění její dcery zasáhla a jaké obtíže poté nastaly v souvislosti se zajištěním lékařského ošetření. Obviněná k tomu uvedla, že si neuvědomila, do jaké míry její jednání zasáhlo celou rodinu a toto jednání jí velmi mrzí. Dále matka poškozené vyjádřila obavu z možného pokračování útoku na její dceru. Obviněná a její otec matku ujistili, že celá záležitost byla pro obviněnou a její rodinu natolik nepříjemná, že se podobného jednání do zajista v budoucnu vyvaruje. Na závěr se obě strany dohodly, že se tímto věc považuje za vyřízenou. Obviněná a poškozená vzájemně uzavřely dohodu o urovnání vztahů a způsobu náhrady škody mezi obviněnou a poškozenou pro účely podmíněného zastavení trestního stíhání dle §307 odst. 1 písm. b) trestního řádu.

Úředník PMS tedy konstatoval, že podmínky pro možné rozhodnutí soudu o ukončení trestní věci obviněné formou podmíněného zastavení trestního stíhání dle §307 trestního řádu jsou splněny. Obviněná se k jednání přiznala již při výslechu na policii a dále dala souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání. Poškozené se za své jednání omluvila a uzavřela dohodu o splátkách bolestného. Úředník PMS, je tedy vzhledem k výše uvedenému toho názoru, že by řešení trestní věci postupem dle §307 trestního řádu

bylo vhodné. Obviněná se z doposud proběhlého trestního řízení dostatečně poučila o nepřípustnosti svého jednání a v rámci mediace si měla možnost uvědomit, do jaké míry její jednání zasáhlo poškozenou. Z těchto důvodů nepředpokládá úředník PMS vysokou míru pravděpodobnosti opakování trestné činnosti ze strany obviněné a případ byl ukončen.

5.2 Kazuistika č. 2 Mediace

Účastníci případu:

Obviněný Petr a jeho zákonní zástupci

Poškozený Jakub a jeho zákonní zástupci

Popis případu:

Mladistvý Petr byl obviněn ze spáchání provinění tím, že se dopustil loupeže dle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, kdy požadoval po mladistvém Jakobovi jeho mobilní telefon, po odmítnutí mu ho vydat se poškozený snažil utéct, mladistvý ho doběhl a fyzicky napadl tím způsobem, že ho mlátil do obličeje a požadoval mobilní telefon, který poškozený nakonec vydal. V útoku obviněný přestal a před svým odchodem ještě ležícího poškozeného několikrát kopnul do oblasti hlavy. Napadením způsobil poškozenému zranění spočívající ve zlomenině mediální části spodiny orbity vpravo s minimální dislokací, s následným léčením nejméně 1 týden. Odcizením mobilního telefonu vznikla poškozenému škoda vy výši nejméně 1.000,- Kč.

Průběh jednání:

Pracovník PMS obviněného rámcově seznámil s obsahem jednání na PMS. Obviněný sdělil, že by měl o takové jednání zájem. Bylo dohodnuto, že se dostaví na PMS. Obviněný se dostavil na jednání po předchozí telefonické domluvě, přišel i s maminkou. Oba byli poučeni v rámci zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zejména s ohledem na možné uložení podmíněného odsouzení s dohledem probačního pracovníka popř. uložení ochranné výchovy. Obviněný uvedl, že by ve své trestné věci preferoval

rozhodnutí ve smyslu podmíněného odsouzení a že by byl ochoten podrobit se probačnímu dohledu, protože si myslí, že by bylo užitečné mluvit o svém chování a dát si pozor na rizikové faktory. Dále byl obviněný poučen o možnosti dát souhlas s uložením výchovného opatření ještě v přípravném řízení, kdy se klient rozhod takový souhlas dát a pro svoji osobu z nabídky možných výchovných opatření si vybral účast na Probačním programu „Právo na každý den“ a dal s účastí na tomto programu potřebný souhlas. Oba byli poučeni o hmotných následcích jednání obviněného a maminka uvedla, že je ochotna v rámci svých možností začít hradit škodu vůči poškozenému. Vzhledem k tomu, že ještě nejsou známy přesné částky, tak je PMS zjistí a poté bude jednat s matkou obviněného ohledně vhodných splátek. Obviněný vrátí matce peníze z výdělků na praxi na SOU a dále v rámci prázdninových brigád. Obviněný si uvědomuje, že poškozený měl další trápení v důsledku jeho jednání a rozhodl se tuto stránku nahradit tím, že zašle poškozenému písemnou omluvu. Kopii omluvného listu poskytne PMS jako přílohu zprávy k soudu. Dále byl obviněný seznámen s možností mediace, kdy obviněný uvedl, že by se takového jednání na PMS byl ochoten zúčastnit. Úředník PMS tedy obviněnému sdělil, že poškozeného bude s návrhem mediace informovat a obviněný bude vyrozuměn o postoji poškozeného. Dále obviněný uvedl, že si uvědomuje, jaké trápení způsobil svým jednáním matce a dalším členům rodiny poškozeného a chtěl by to nějak napravit. Matka obviněného dále uvádí, že se doma na syna velmi zlobila a vysvětlila mu nepřípustnost tohoto jednání a dohlédne, aby se nekamarádil s problematickými chlapci. Také zvýšila dohled nad trávením volného času syna. Obviněný uvádí, že svého jednání lituje. Dopustil se ho zejména z důvodu, že se chtěl zastat kamarádky a poté konflikt s poškozeným již nezvládl. Obviněný se dostatečně poučil z doposud proběhlého trestního řízení a rozhodl se do budoucna chovat tak, aby se již nedostal do rozporu se zákonem.

Poškozený se dostavil na jednání na PMS společně s maminkou. Oba byli poučeni o možnostech náhrady škody, kdy ohledně hmotné škody poškozený utrpěl ztrátu mobilního telefonu a dále o bodovém odhodnocení bolestného. Poškozený byl také informován, že obviněný sdělil, že vzniklé náklady uhradí, poškozenému doposud nic nepřišlo. Ohledně výše částky odhadnuté policií prohlašuje, že mu připadá přiměřená.

Poškozený byl poučen, jakým způsobem je možno získat bodové odhodnocení a přislíbil, že si potvrzení od lékaře zajistí. Dále poškozený prohlašuje, že mu žádná další škoda nevznikla. Ztrátou mobilu utrpěl i ztrátu dat, nehledě na to, že si na telefon vydělal vlastní práci a měl tak k němu i určitý vztah. V této souvislosti byl poškozený poučen o možnosti mediace a též o skutečnosti, že obviněný s případnou mediací souhlasí. Poškozený uvedl, že možnost mediačního jednání na PMS považuje za užitečnou a též dal souhlas s mediací. Bylo dohodnuto, že se mediace uskuteční s každým obviněným zvlášť. Poškozený od mediace očekává především omluvu a vysvětlení, proč k jeho napadení došlo, matku by zajímalo, jak celou věc obvinění vnímají a jestli svého činu litují.

Průběh mediace:

V rámci mediace došlo k omluvě, kterou poškozený přijal. Dále mluvili o následcích jednání obviněného a o způsobu jeho rozhodování do budoucna, aby již takové jednání neopakoval. Ohledně hmotné stránky věci ještě není k dispozici výše bolestného, ale již se sjednali o splátky, kdy matka obviněného uvedla, že by pro její rodinu bylo přijatelné hradit měsíční splátky ve výši 300 Kč. Matka poškozeného uvedla, že je ochotna na splátky přistoupit a navržená výše jí připadá přiměřená. Bylo tedy dohodnuto, že bude vypracována přesná dohoda o splátkách škody. Obviněný uvedl, že mediace pro něj byla užitečná především tím, že se mohl omluvit a nyní se díky tomu cítí lépe. Jeho matka především ocenila, že se konflikt mezi chlapci vyřešil a že nebude problém, když se náhodně potkají. Poškozený se k tomuto názoru přiklonil a jeho matka zdůraznila, že je ráda, že se obviněný omluvil.

5.3 Kazuistika č. 3 Mediace

Účastníci případu:

Obviněná Martina

Poškozený p. Novák

Popis případu:

Nezletilá se dopustila ve spolupachatelství spáchání trestného činu jinak trestného krádeže dle § 205 odst. 1, písm. a) písm. b) trestního zákoníku a činu jinak trestného porušením domovní svobody dle § 178 odst. 1) odst. 2, trestního zákoníku, tím že nejprve sama nezletilá odcizila bez použití násilí z neuzamčené zásuvky stolku na interním oddělení v nemocnici krabičku cigaret a finanční hotovost ve výši 150 Kč, mobilní telefon a klíče od bytu poškozeného. Následně nezletilá s dalšími nezletilými vnikla za pomoci odcizených klíčů poškozeného do jeho bytu a odcizili 36 krabiček cigaret a finanční hotovost ve výši 3 140 Kč, celková škoda byla způsobena ve výši 8 605 Kč.

Trestní stíhání bylo odloženo z důvodu trestní neodpovědnosti pachatele pro nedostatek věku, a věc je řešena v občanskoprávním řízení, dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Průběh jednání:

Úředník PMS vyrozuměl a pozval nezletilou a zákonného zástupce nezletilé k řešení výše uvedené věci. Účelem tohoto setkání je poskytnout nezletilé a zákonnému zástupci potřebné informace o právním rámci této věci a seznámit je s nabídkou možností jak věc řešit a popřípadě zprostředkovat řešení důsledků činu jinak trestného. Úředník PMS také nezletilou a zákonného zástupce upozornil, že jednání je dobrovolné a bezplatné. Jedná se o alternativní způsob trestního řízení, jehož následkem může být společná dohoda stran o způsobech náhrady škod, které v důsledku spáchání činů jinak trestných vznikly. V případě zájmu bude dohodnuto osobní setkání a možnosti spolupráce při řešení toho případu.

Nezletilá se s matkou dostavily na pozvání a obě byly poučeny ve smyslu zákona soudnictví ve věcech mládeže zejména s ohledem na uložení možných výchovných opatření. Nezletilá uvedla, že z jejího hlediska by stačilo, kdyby jí soudce pouze napomenul. Myslí si, že už nebude dělat další problémy a v souvislosti s touto záležitostí ji potkalo mnoho nepříjemností a již nechce, aby se to někdy opakovalo. Matka nezletilé by nejráději zvolila dohled probačního úředníka, protože si myslí, že by pro nezletilou bylo, užitečné kdyby s ní o jejích problémech někdo promluvil. Nezletilá k tomu dodává, že by takový dohled byl pro ni přijatelný. Ohledně činnosti jinak trestné uvádí, že svého jednání lituje. Dále uvádí, že se nechala zlákat vlivem party a představou, že by měla peníze k útratě. V té chvíli vůbec neuvažovala, že tyto peníze můžou chybět poškozenému. Nezletilá se rozhodla poškozenému napsat omluvný dopis, který zašle prostřednictvím PMS. Dále sdělila, že nakonec žádné peníze ani věci z krádeže neměla. Matka obviněné si uvědomuje, že dcera způsobila také hmotnou škodu a uvádí, že rodina je v současné době ve velmi špatné finanční situaci a nemůže nic hradit. Pokud by se tato situace zlepšila, tak by se snažila aspoň část škody uhradit. Matka dále konstatuje, že s obviněnou její chování probrali a od otce dostala i pár facek a měla domácí vězení. Dle mínění matky si z toho vzala ponaučení a zlepšila se ve škole. Poškozený na základě telefonického rozhovoru s pracovníkem PMS mediací považoval za přínosnou. S mediací souhlasila nezletilá i její matka a byl dohodnut termín mediace.

Průběh mediace:

Účastníci byli poučeni o zásadách realizace mediace a vyslovili s nimi souhlas. Poškozený v rámci mediace uvedl, jakým způsobem se ho jednání obviněné dotklo a jaké měl pocity a potíže. Nezletilá uvedla že, si uvědomila další negativní souvislosti svého jednání a to jí do budoucna pomůže, aby podobné věci už nikdy neopakovala. K mobilu nezletilá uvedla, že ho měl v držení spolupachatel a klíče po činu zahodil. O dokladech nezletilá nic nevěděla. S matkou nezletilé bylo jednáno o náhradě škody, kdy matka nezletilé je ochotna se na polovině škody podílet a dle policejního vyčíslení je částka 4300 Kč. Finanční situace její rodiny jí umožňuje hradit škodu spíše v morální rovině a navrhuje splátky ve výši 200 Kč. Splátka bude poukázána formou poštovní

poukázky nebo ji nezletilá předá osobně. V případě neplnění tohoto závazku se může poškozený obrátit na PMS. Poškozený tento závazek rodiny přijímá a vnímá jej jako snahu aspoň do určité míry nahradit způsobenou škodu. Poškozený uvedl že, mediace pro něj byla užitečná tím, že mohl nezletilou poznat a ze strany rodiny je snaha hradit škodu. Matka nezletilé konstatuje, že pro ni bylo podstatné, že se nezletilá mohla osobně setkat s problémy, které ani nezamýšlela svým jednáním způsobit, a to jí pomůže jednat příště tak, aby se nedostala opětovně do konfliktu se zákonem. Úředník PMS v závěrečném shrnutí konstatuje, že vzhledem k tomu, že se činnost jinak trestná u klientky kumuluje, dává soudu k úvaze kromě státního zastupitelství navrhovaného dohledu probačního úředníka i současné uložení výchovné povinnosti společensky prospěšné činnosti, kterou by mohla vykonávat ve prospěch praktické školy, kterou navštěvuje. Ve prospěch klientky může úředník PMS uvést to, že při jednání nezletilá projevila konkrétní snahu následky svého jednání řešit a to tím způsobem, že zaslala poškozenému omluvný dopis a aktivně se zúčastnila mediace. Z tohoto důvodu se úředník PMS domnívá, že není třeba v současné době řešit jednání klientky umístěním do ústavní nebo ochranné výchovy.

5.4 Kazuistika č. 4 Probace

Účastník případu:

Obviněný Jan

Popis případu:

Probační dohled byl klientovi uložen v rámci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Zkušební doba byla stanovena na 7 let. Klient se dopustil trestného činu loupeže. Trestná činnost byla spáchána ve spolupachatelství a druhým pachatelem byl bratr klientovi družky. Klient je romského původu slovenské národnosti, žije v trvalém vztahu. Společně s družkou vychovávají 5 dětí, aktuálně řeší problematiku nevyhovujícího bydlení. Klient je nezaměstnaný a rodina žije se systémem sociálních dávek družky.

Průběh jednání:

Před započítáním konzultací s klientem proběhla konzultace s družkou klienta. Tato konzultace proběhla na žádost spolupráce střediska PMS J. Hradec se střediskem místně příslušné věznice. Důvodem konzultace bylo zjištění připravenosti rodiny klienta na jeho návrat z výkonu trestu odnětí svobody, sociální poměry rodiny primární i sekundární, postoj družky klienta ke spáchanému trestnému činu a podmíněnému propuštění klienta. Dále se také zjišťovala reálnost vztahu klienta k družce a představy družky o budoucím životě v návaznosti na situaci v oblasti financí, bydlení, zaměstnání a volného času. Jednání s klientem v rámci uloženého dohledu o podmíněném propuštění bylo zahájeno v roce 2011. Klient byl kontaktován ze strany PMS za účelem sjednání termínu konzultací po obdržení pověření od okresního soudu. Během toho roku došlo celkem k 15 ti setkáním klienta s úředníkem PMS. Setkání probíhala jak v kanceláři úředníka, tak i v místě bydliště klienta a to obvykle 1 za měsíc, pokud bylo nutné vyřešit neočekávanou situaci, setkání proběhla i častěji.

Na prvních konzultacích bylo s klientem jednáno v oblasti bydlení, pracovní, rodinné a osobní, v následujících konzultacích byly projednávány případné změny u klienta a dodržování stanovených podmínek. Klient byl také upozorněn na povinnost probačního dohledu a osobního kontaktu s úředníkem PMS, dále byl poučen o výkonu dohledu. Za účasti klienta došlo také k sjednání probačního plánu. Pracovní oblast klienta se v tomto roce vyvíjela následovně: Po propuštění z výkonu trestu si klient poměrně rychle našel práci, jednalo se ale o formu brigádní. V průběhu tohoto roku si klient našel několik zaměstnání a doložil pracovní smlouvu, vždy se ale jednalo o krátkodobý charakter a po několika týdnech byla pracovní činnost ukončena. Poté klient pracoval formou různých přivýdělků a melouchů, ke konci tohoto roku byl nezaměstnaný a byl v evidenci ÚP. Z ÚP měl doporučené nabídky zaměstnání, většinou, ale k zaměstnání klienta nedošlo. V oblasti bydlení: klient nyní bydlí u své družky, která žije u svých rodičů. Na konzultacích s pracovníkem PMS klient sdělil, že by rád v dohledné době vyřešil situaci bydlení. Klient se pokusil zažádat o přidělení městského bytu, ale bohužel nabízené

byty nesplňovali klientovi potřebu, byt byl velmi malý. Rodina tedy stále žila, po přestěhování klienta ke své družce u jejich rodičů. Žádost o přidělení bytu klientovi komplikovali i nesplacené dluhy u MěU. Po splacení dluhů si klient opět podal žádost o přidělení bytu. Klient našel vhodný byt, ale z důvodu rekonstrukce se nemohli ihned přestěhovat. Z důvodu dlouhodobé a nekončící rekonstrukce bytu se klient rozhodl zažádat o jiný byt a bydlení hledal i formou inzerce. Klientovi se za rok 2011 nepodařilo nalézt vhodné bydlení, bydlí tedy stále s družkou u jejich rodičů. V rodinné oblasti řešil klient zejména situaci své družky, která je těhotná. Klient také sdělil, že se poprvé ocitne v roli otce a narození potomka je pro něj velikou motivací. Rodinou situaci klient hodnotí pozitivně. Družka má z předchozího vztahu 3 děti. Klient s nimi dle svého hodnocení vychází dobře. Dále také uvedl, že soužití s rodinou družky je bezproblémové. Nyní se klient chce soustředit na rodinu. Klientovi se v polovině tohoto roku narodila dcera. Primární rodina klienta žije na Slovensku a klient je se svou matkou v občasném kontaktu. V osobní oblasti klienta bylo s úředníkem PMS nejvíce řešeno splacení nákladů na trestné řízení Okresnímu soudu a dluh u zdravotní pojišťovny. Klient celkem pravidelně dokládal doklady o provedených splátkách. Občas klient splátku neuhradil, ale po upozornění úředníka PMS na tuto povinnost, dal vše do pořádku. Klient byl také úředníkem dotazován na případné sousedské spory a na kontakt s osobami navázanými na předchozí trestnou činnost. Klient uvedl, že se nikým z nich nechce stýkat a problémy nevyhledává, nechce zpět do vězení. Dále se úředník PMS dotazoval klienta na okolnosti spáchaného trestného činu, uvedl, že se vše odehrálo jinak a s rozsudkem nesouhlasí a výrok o vině popírá. V budoucnu klient další konflikt se zákonem nepřipouští a snaží se předcházet možné recidivě tím, že se zdržuje požívání alkoholu, návštěv restaurací a styku s dřívějšími známými. Trestné činnosti se dopustil v opilosti a pod vlivem spolupachatele. V kontaktu se spolupachatelem je klient v občasném zaslání dopisu, ale pro jeho propuštění se s ním stýkat nechce. Úředník PMS seznámil s podmínkami probačního dohledu i matku družky, neboť trestného činu se dopustil ve spolupachatelství s jejím synem. Matka potvrdila, že klient se snaží vést řádný život.

V roce 2012 došlo v jednání klienta s úředníkem PMS k následujícím změnám. V pracovní oblasti je klient stále nezaměstnaný a má pouze občasný přivýdělek formou brigád, výpomoci a sběru kovu. Oblast bydlení se klientovi podařilo vyřešit ve formě pronájmu bytu, i když byt velikostně moc nevyhovuje. Ohledně rodinné oblasti klienta došlo k problému s penězi, ale tento problém se klient snaží vyřešit s družkou. V osobní oblasti klient stále pravidelně dokládá splátky dlužných částek, na sjednané konzultace dochází pravidelně a hlásí změny a kontaktu se spolupachatelem se snaží vyhýbat.

Během tohoto roku úředník PMS v souvislosti s žádostí klienta o udělení trvalého pobytu na území ČR poskytl sdělení informací o klientovi Ministerstvu vnitra, odbor azylové a migrační politiky. Sdělení obsahovalo, že klient plní podmínky probačního dohledu, pravidelně kontaktuje o změnách úředníka PMS, dochází pravidelně, má stabilní rodinné zázemí, plní podmínku vedení řádného života a recidiva doposud nebyla u klienta zpozorována.

Na začátku roku 2013 při konzultaci úředníka PMS a klienta bylo zjištěno že, v osobní oblasti klient zvažuje sňatek s družkou a očekávají příchod dalšího potomka. Pracovní oblast klienta je stále stejná, je nezaměstnaný. V souvislosti s hledáním pracovního místa klient spolupracuje s charitou, prostřednictvím níž bych chtěl nalézt práci. V rodinné oblasti klientovi finančně vypomáhá jeho matka. Úředník PMS s klientem aktualizovali probační plán a vyhodnotili dosavadní spolupráci. Klient spolupracuje s institucemi a snaží se získat trvalý pobyt na území ČR, aby mohl zažádat o sociální dávky a tím zlepšit svoji dosavadní životní úroveň. Další konzultace úředníka PMS a klienta je stanovena opět za měsíc, kdy budou s klientem zjišťovány nové skutečnosti ve všech jeho životních oblastech.

5.5 Kazuistika č. 5 Probace

Účastník případu:

Odsouzený Daniel

Popis případu:

Klient se dopustil trestného činu loupeže, kdy požadoval od nezletilého vydání peněz a mobilního telefonu, po nedobrovolném vydání na nezletilého vytáhl pistoli a znovu požadoval vydání peněz jinak, že jej zabije a potom nezletilému sám vzal mobilní telefon. Byl tedy odsouzen dle § 234 odst. 1 trestního zákona k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výměře dvou roků ve věznici s dozorem. Je také povinen zaplatit matce poškozeného náhradu škody. Dále za to, že se dopustil veřejně na místě veřejnosti přístupném výtržnosti a jinému úmyslně ublížil na zdraví, čímž spáchal trestný čin výtržnictví dle § 202 odst. 1 trestního zákona a trestný čin ublížení na zdraví dle § 221 odst. 1 trestního zákona a byl odsouzen k úhrnnému trestu obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin a je povinen zaplatit náhrady způsobených škod. Poté se dopustil veřejně na místě veřejnosti přístupném výtržnosti tím, že napadl jiného a spáchal trestný čin výtržnictví, byl odsouzen k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 100 hodin.

Na základně usnesení okresního soudu bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a byla stanovena zkušební doba v trvání 3 let a také byl vysloven dohled Probační a mediační služby.

Průběh jednání:

Oslovením probačního úředníka se klient dostavil k osobnímu jednání dle domluvy. Konzultací proběhlo s klientem přibližně 16, většinou klient docházel do střediska PMS, ale některé konzultace proběhly v místě bydliště klienta. První konzultace s klientem obsahovala zejména seznámení klienta s podmínkami o výkonu probačního dohledu a povinnostech z něj mu vyplývajících. Dále byl za účasti klienta sjednán probační plán. Úředník PMS s klientem dále projednal následující oblasti, tedy oblast rodinou, osobní, pracovní a oblast bydlení. Klient po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody sdělil, že

žije klient u prarodičů a hledá si zaměstnání, protože má nulové finanční zajištění. Klient je nyní evidován na ÚP a bude mu vyplácena pouze sociální dávka do výše životního minima. Klient byl také pracovníkem dotazován, zda si je vědom svých finančních závazků vůči soudu, zdravotní pojišťovně a poškozeným. Na to klient sdělil, že si závazků je vědom a rád by své dluhy začal po nalezení zaměstnání. V průběhu následujících konzultací bylo u klienta zjištěno, že v pracovní oblasti se klient řádně dostavoval na ÚP a hledal si pracovní místo, několikrát jej měl i přislíbené a dále si finančně vypomáhal formou výpomocí a brigád. Posléze si klient našel práci jako zedník. Zanedlouho byl ale pracovní poměr ukončen z důvodu nadbytečnosti. Firma pro něj neměla práci. U klienta se objevily problémy s evidencí na ÚP z důvodu rozvázání pracovního poměru dohodou a byl z evidence vyřazen, po uplynutí lhůty pro možnost znovu zařazení se klient do evidence na UP znovu zařadil. Finanční prostředky si nadále zajišťuje občasnou výpomocí a brigádou a je mu poskytována dávka v hmotné nouzi.

V oblasti rodiny a bydlení byly zjištěny následující skutečnosti. Klient by se rád po nalezení zaměstnání přestěhoval do nájemního bytu, chtěl by se osamostatnit. Dosavadní soužití s prarodiči klient hodnotil kladně, neboť ho prarodiče vychovávají od dětství, kdy ho matka opustila. Klient má také mladšího bratra, který také bydlí u prarodičů. Zanedlouho se klient přestěhoval k příbuznému, toto bydlení mu ale nevyhovovalo a přestěhoval se zpět k prarodičům a hledání nového bytu odložil pro nedostatek financí na placení nájemného. Dále klient také sdělil, že má přítelkyni a v brzké době se chystá navštívit svoji matku.

V osobní oblasti úředník PMS s klientem projednávaly zejména náhrady škody. S klientem byl domluven postup, kdy poškozeného klient nejdříve písemně osloví, připojí také svou omluvu a zjistí požadovanou formu platby. Klient následně předložil dopis poškozené a slíbil že, jej odešle. Dále klient doložil potřebné doklady k jeho dluhům a dopis Okresnímu soudu kvůli exekuci. Výkon rozhodnutí okresního soudu klient zatím neřešil. Úředník PMS s klientem projednal mnohé následky, které by mohly následovat v případě neřešení této situace. Klient sdělil, že zvažuje osobní návštěvu na exekučním oddělení soudu. Následně se úředník PMS s klientem věnovaly následkům trestné činnosti a zpětnému postoji klienta. Klient uvedl, že na výkon trestu nemá dobré

vzpomínky a opakovat jej nechce. Volný čas tráví převážně doma, občas navštíví bratrance. S ostatními přáteli se nestýká. Klient také uvedl, že se potýká s problémem udělení blokové pokuty a nesplněním úkolu odeslání dopisu poškozené. Pokuta byla klientovi udělena z důvodu nepřipoutání se ve vozidle. Klient uvedl, že pokutu neuhradil z důvodu ztráty složenky. Úředník PMS s klientem dojednali, že pokutu klient zaplatí osobně na pokladně MěU a vyřeší platby ve prospěch VZP a okresního soudu. Při následném řešení klientových úkolů v postupu řešení dluhů, klient sdělil, že blokovou pokutu zatím neuhradil. Úhrada dluhu u VZP a okresního soudu je rozhodnuta ve formě exekuce na plat. Klient potvrdil, že mu platby byly strženy v posledních dvou měsících. S klientem tedy bylo sjednáno, že doloží rozhodnutí o uvalení exekucí na plat a výplatní pásky. V následujících konzultacích klient uvedl, že přestal hradit svůj dluh na pojistném a je si vědom, že mu narůstají další penále. Dluh na pojistném by chtěl, ale co nejdříve uhradit. Klient se při další návštěvě dotazoval úředníka PMS na podmínky amnestie a řešena byla i jeho otázka na možnost ukončení dohledu. Následně byla pojednána i zpráva o průběhu dohledu. Úředník PMS se také klienta dotazoval na informace k trestnému řízení, které je proti klientovi vedeno u okresního soudu ve věci krádeže, klient uvedl, že je nevinný. PMS ČR byla pověřena ze strany soudu ke zjištění možnosti uložení trestu domácího vězení. Na základě provedení šetření, rozhovoru s klientem a jeho družkou, byl tento typ trestu soudu doporučen. Úředník PMS klienta také seznámil s případným dopadem pravomocného uznání viny v souvislosti se zkušební dobou podmíněného propuštění. V této věci s klientem bude dále jednáno.

5.6 Kazuistika č. 6 Probace

Účastník případu

Podmíněně propuštěný Adam

Popis případu:

Odsouzený se dopustil ve spolupachatelství toho, že proti jinému užil násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, čímž spáchal provinění loupeže a byl odsouzen k souhrnnému

trestnímu opatření nepodmíněného odnětí svobody v trvání 14 měsíců a byl zařazen do věznice pro mladistvé. Dále je také povinen zaplatit náhradu škody poškozené.

Následně se dopustil toho, že bez použití násilí se zmocnil zaparkovaného osobního automobilu a posléze pod vlivem alkoholu havaroval, čímž způsobil další škodu a spáchal provinění řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, dále ohrožení pod vlivem návykové látky a neoprávněné užívání cizí věcí a byl odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření obecně prospěšných prací ve výměře 100 hodin a dále mu bylo uloženo úhrnné trestní opatření, tedy zákaz činnosti spočívající v řízení všech druhů motorových vozidel v trvání 1 roku. Dále se ve spolupachatelství dopustil tím že, jiného navedl k tomu, aby si přisvojil cizí věc tím že, se jí zmocní a čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, čímž spáchal návod k provinění krádeže a byl odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření nepodmíněného odnětí svobody v trvání 6 měsíců a byl zařazen do věznice pro mladistvé.

Na základě usnesení soudu pro mládež Okresního soudu, který rozhodl o podmíněném propuštění z výkonu trestních opatření, mu byla stanovena zkušební doba v trvání 3 roky a současně byl nad mladistvým vysloven dohled probačního úředníka.

Průběh jednání

Úředník PMS kontaktoval klienta ohledně sjednání konzultace na středisku PMS. Klient se na ujednanou konzultaci dostavil v doprovodu matky a byly mu nastíněny podmínky dohledu. Matka klienta uvedla, že v průběhu dohledu bude s PMS spolupracovat, a byl stanoven další termín konzultace. Na následnou konzultaci se ale klient nedostavil. Matka klienta omluvila, jako důvod uvedla, že klient nastoupil do zaměstnání. Klient byl tedy úředníkem PMS znovu kontaktován ke sjednání další konzultace, klient k tomu uvedl, že je zaměstnán u svého strýce a byl tedy vyzván, aby doložil pracovní smlouvu a domluvil si termín konzultace.

S klientem byla sjednána další konzultace, kdy se klient dostavil a byl upozorněn na nutnost dodržování stanovených podmínek. Na následnou konzultaci se klient znovu nedostavil, byl tedy úředníkem telefonicky upozorněn na porušování podmínek dohledu, znovu byl vyzván k doložení pracovní smlouvy. Na otázku úředníka PMS proč se nedostavil, klient sdělil, že její matka měla omluvit, neboť byl v práci. Klient se na

další konzultaci dostavil až po telefonické urgenci. Byl znovu upozorněn, že nedodrží ujednané podmínky a z konzultace se neomluvil ani nesjednal si náhradní termín. K této věci uvedl, že na konzultaci zapomněl. Klient byl poučen o případném postupu při neplnění podmínek uloženého dohledu, bylo tedy s klientem dohodnuto možné potvrzení termínu konzultace telefonicky den předem. Klient při další konzultaci doložil pracovní smlouvu a dále uvedl, že v práci je spokojený. Jelikož je klient výdělečně činný, byl úředníkem PMS dotazován na způsob řešení povinnosti náhrady škody, sdělil, že nemá přehled, co a komu má platit. Náhradu škody by rád řešil postupnými splátkami. S klientem byla projednávána otázka příčiny páčání trestného činnosti. Pokud se klient ohlíží za trestnou činností tak ji hodnotí jako blbost. Ve volném čase klient pomáhá otci s prací na domě. S kamarády se o víkendu stýká, ale diskotékám se vyhýbá. S klientem byl opět projednán termín návštěvy v místě bydliště. Termín konzultace byl sjednán. Dále bylo s klientem domluveno, že si vyhledá kontakty na poškozené, výši škody a zároveň si promyslí způsob oslovení poškozených a výši prováděných splátek. K zadanému úkolu klient následně doložil všechna potřebná rozhodnutí soudu, ale neměl přehled o poškozených a výši škody. K dotazování úředníka PMS na předchozí páčání trestné činností a nynějšímu životu uvedl, že nyní jej kamarádi hlídají, aby neprovedl blbost. Klientovou starostí je to, že nemá na nic čas, z práce se vrací ve večerních hodinách. Dále uvedl, že si uvědomuje možné komplikace v případě jakéhokoliv problému se zákonem, cítí se být dohledem limitován, ale dohled přijal a respektuje jej.

Další konzultace proběhla v místě bydliště klienta, klient žije v nově postaveném domku s rodiči a sourozenci. Návštěvě byla přítomna i matka klienta. Ve společném rozhovoru byla řešena náhrada škody, zaměstnání a volný čas. Dále následky trestné činnosti a prostoje rodičů ke klientově trestné činnosti a uloženému dohledu a postoj klienta. Matka uvedla, že minulé období se synem byly problémy a smysl uloženého dohledu vidí v kontrole syna. Matce byly vysvětleny podmínky dohledu a byla informována o konci zkušební doby, systému osvědčení. Matka se ke konci zkušební doby zmínila s jistou obavou, uvědomuje si dlouhodobost podmínky a řádného života. Pozitivně vnímá především synův zájem o zaměstnání. Úředník PMS se s klientem

domluvil na osobním kontaktu poškozené, kdy klient chce uhradit škodu jednorázově. Po uhrazení škody klient doloží potvrzení na PMS, dále bylo projednáno hrazení nákladů v trestném řízení a obhajoby. Věc bude u vymáhajících úřednic řešit klient osobně a sjedná si splátkový kalendář a vše posléze doloží. V následující konzultaci klient uvedl, že dluh u okresního soudu se rozhodl uradit jednorázově prostřednictvím půjčky. Klient se dostavil na středisko PMS bez předchozí domluvy. Účelem byla omluva z konzultace, na kterou se nedostavil, uvedl rodinné komplikace. Sdělil, že jeho rodiče se pohádali, ohledně hypotéky na dům a následné exekuci. Poté otec naboural auto a matka se odstěhovala ke svým rodičům, nyní klient bydlí u prarodičů. Tuto situaci klient zvládá dobře a zvažuje možnosti jiného bydlení, ale má obavu z dluhů, úředníkem PMS byl upozorněn na včasné změny termínu konzultací. V následující konzultaci klient sdělil, že jedná s okresním soudem o hrazení nákladů vzniklých v trestním řízení, dále uvedl, že rodiče spolu již mluví, ale matka stále bydlí svých u rodičů, v zaměstnání je klient spokojen, zvažuje možnost studia. Klient předložil zamítnutí půjčky. Klient se také setkal s vymáhající úřednicí, za účelem dojednání splátkového kalendáře. K další konzultaci se klient nedostavil. Byla tedy kontaktována matka klienta, která o porušení podmínek ze strany klienta nevěděla. Klient byl ze strany úřednice PMS viděn před budovou PMS a při této příležitosti mu bylo sděleno opětovné porušování podmínek a byl sjednán termín konzultace. Na konzultaci se dostavil a k absenci uvedl, že ukončil pracovní poměr a zaměstnání hledá. Ke sjednaným úkolům v podobě kontaktu s poškozenou uvedl klient, že je nesplnil, byl tedy upozorněn na neplnění probačního plánu a stanovených podmínek a pokud se bude jeho chování opakovat, bude o tom vyrozuměn soud. Dalším tématem jednání byla krádež, v které s klientem jednala policie. Klient uvedl, že byl policií předvolán jako svědek krádeže. Za jeho přítomnosti se kamarád dopustil krádeže v samoobsluze a podkladní poté zavolala policii. Klient byl znovu upozorněn o nutném sjednání konzultací, neboť na konzultace pravidelně nedochází, doložil dopis poškozené a novou pracovní smlouvu zatím nemá. Klient byl úředníkem PMS důkladně poučen o podmínkách dohledu, které opět porušil, nedostavil se na schůzky, neinformuje o změnách, nereaguje na zasloupanou pozvánku, dopis poškozené neodeslal. K další

konzultaci se klient nedostavil a bylo zjištěno, že je podezřelý z přečinu krádeže pod požitím alkoholických nápojů, kdy se dopustil krádeže v obchodním domě. Matka klienta byla informována o porušení podmínek dohledu, uvedla, že syn doma tvrdí, že na konzultace dochází. Matka navrhla další konzultace a přijde se synem. Klient se dostavil na následnou konzultaci s matkou a uvedl že, je bez práce a nechtěl v dohledu pokračovat, když že mu nedaří, klient si uvědomuje, že riskuje výkon trestu odnětí svobody. Na další konzultaci se klient nedostavil, matka uvedla, že se odstěhoval, údajně spí u kamarádů. Matka je v šoku a problém vidí v partě a pití alkoholu. Další setkání klienta proběhlo před střediskem PSM, klient byl úředníkem PMS upozorněn na opakované nedodržení termínu, nehlásí změny a náhradu škody také neřeší. Na základě všech těchto skutečností úředník PMS sdělil soudu závažné porušení podmínek klientem, které mu vyplývají z probačního dohledu. Okresní soud provedl jednání o klientově porušení stanovených podmínek a ta byla shledána natolik závažnými, že bylo rozhodnuto o výkonu zbytku trestu odnětí svobody. Klient je tedy v současné době opět ve výkonu trestu odnětí svobody.

6. Diskuze

V bakalářské práci jsem se zabývala problematikou úlohy Probační a mediační služby v České republice. Na jednotlivých případech jsem zjišťovala jakou úlohu ve své činnosti má Probační a mediační služba v České republice. Pro výzkum byly vytvořeny dva výzkumné soubory. První soubor byl tvořen mediačními případy a druhý soubor případy probačními.

Z výsledků předložené práce vyplývá že, úspěšné naplňování úlohy Probační a mediační služby je poměrně závislé na úspěchu celé trestní justice a také na reformě sociálních služeb v České republice. Karabec uvádí, že koncepce Probační a mediační služby byla v České republice ustavena především proto, aby justice mohla účinně uplatňovat novou trestní politiku v oblasti tzv. komunitních sankcí a trestů a tím začít snižovat počet uvězněných osob, začít účinně předcházet kriminalitě, omezovat rizika jejího opakování, motivovat pachatele k nápravě škod, které způsobili a vést je k odpovědnosti za jejich život bez konfliktů se zákonem, zohledňovat při řešení trestné činnosti potřeby a zájmy obětí a účinněji chránit komunitu - společnost před kriminalitou ⁽¹²⁾.

Předpokladem plnění úlohy Probační a mediační služby také je, že klíčovou oblastí pro její účinné působení v trestním řízení musí být přípravné trestní řízení. Tedy že, značná část trestních věcí by měla být ukončena ještě v přípravném řízení prostřednictvím státního zástupce a ten by měl co nejvíce využívat možností, které poskytují odklony od trestního řízení. Probační a mediační služba má zde nezastupitelnou úlohu jak při zprostředkovávání mediačních jednání tak i výkonu probačních činností. U všech uvedených mediačních případů se nezletilá, mladistvý a obviněná dopustili svým jednáním krádeže, loupeže a napadení, čímž se dostali do střetu s trestním právem. Na základě těchto provinění se soudce po podání návrhu na potrestání státním zástupcem rozhodl pověřit středisko Probační a mediační služby přípravou podkladů pro případné rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo jiného odklonu od standartního způsobu trestního řízení.

V případě č. 1 prostřednictvím mediačního jednání se obviněná poškozené omluvila a podala vysvětlení svého jednání. Celé mediační jednání tohoto případu bylo ukončeno tím, že obviněná a poškozená vzájemně uzavřely dohodu o urovnání vztahů a způsobu náhrady škody mezi obviněnou a poškozenou pro účely podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1, písm. b) tr. řádu.

V případě č. 2 při společném jednání byl obviněný poučen v rámci zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zejména na možné uložení podmíněného odsouzení s dohledem probačního úředníka popř. uložení ochranné výchovy. Obviněný zde preferoval podrobení se probačnímu dohledu. Prostřednictvím mediačního jednání byl tento případ vyřešen omluvou obviněného a náhradou způsobené škody.

U případu č. 3 byl celý případ vyřešen formou mediačního jednání a došlo k omluvě nezletilé vůči poškozenému i k náhradě škody. Jelikož ale jednání nezletilé se opakuje již po několikáté, doporučil úředník Probační a mediační služby, kromě státního zastupitelství navrhovaného dohledu probačního úředníka i uložení výchovné povinnosti společensky prospěšné činnosti. Dále také uvedl domněnku, že projevením snahy a aktivní účasti mediace nezletilou není třeba řešit toto jednání umístěním do ústavní nebo ochranné výchovy.

Jak Sotolář uvádí, je mediace je tedy významnou specifickou mimoprocesní metodou řešení trestních věcí umožňující naplnění smyslu konceptu restorativní justice v případech trestných činů, které jsou důsledkem konfliktního vztahu mezi jeho pachatelem a obětí. Konečné rozhodnutí ve věci sice zůstává ve výlučné pravomoci soudu, ale restorativní pojetí trestní spravedlnosti vytváří mediátorovi prostor k tomu, aby stranám konfliktu nabídl jinou možnost řešení, než je tradiční soudní cestou. Mediační proces tedy výrazně zlidšťuje justiční systém. Mediátor usnadňuje a usměrňuje dialog mezi obviněným a obětí, případně i blízkým sociálním prostředím. Dává jim prostor mluvit o svých pocitech formou, kterou nelze uskutečnit v rámci standartních soudních přelíčení⁽³⁾.

Větrovec k tomu konstatuje, že mediací se vytvářejí nezbytné podmínky pro uplatnění tzv. odklonů v trestním řízení, jejichž předpokladem je projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody nebo dohody o narovnání⁽²⁴⁾.

Uváděné mediační případy ukazují, že ve všech Probační a mediační služba svou úlohu naplňuje. Došlo zde k nabídce spolupráce úředníka PMS a pachatele trestného činu. Souhlasem všech zúčastněných proběhlo mediační jednání a prostřednictvím tohoto jednání byla vyřešena náhrada škody a vzájemný konflikt. Vstup PMS do případů č. 1 a 2 se tedy ukázal jako pozitivní a do jisté míry je možno předpokládat, že nedojde k recidivnímu jednání ze strany pachatelů. U případu č. 3 není tak jednoznačné předpokládat, že k recidivě nedojde, neboť takovéto jednání ze strany nezletilé se již opakovalo. Zde, tedy plně záleží na nezletilé, zda se již dostatečně ponaučila, aby své jednání již neopakovala

Pokud by PMS do těchto případů nevstoupila, došlo by zřejmě k potrestání pachatelů a bylo by možné očekávat případná rizika. Jako největší riziko je považováno právě zmíněné recidivní jednání. Recidivní jednání je prostřednictvím PMS velmi sníženo, zejména účastí klientek při mediačním jednání, měli zde možnost vidět, jak jejich chování zasáhlo poškozené i jejich rodiny.

V následně uvedených probačních případech se obvinění dopustili trestného činu loupeže, výtržnictví, napadení a k provinění, řízením motorového vozidla bez řidičského oprávnění. Odsouzeným byly uloženy tresty odnětí svobody, opatření obecně prospěšných prací, zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel. Poté na základě usnesení soudu došlo v některých případech k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a z výkonu trestních opatření, byla stanovena zkušební doba a dohled probačního pracovníka.

V případě č. 4 je u klienta z dosavadní části výkonu probačního dohledu patrné, že se klient snaží žít řádným životem a plní své povinnosti z dohledu mu vyplývající. Klient má v průběhu probačního dohledu možnost zjistit, jaké chyby se dopustil, bude se moci opět začlenit do společenského života bez páčání další trestné činnosti a vést řádný život. Pokud klient bude i nadále dodržovat stanovená pravidla dohledu, je do značné míry možné očekávat splnění dohledu. Potvrdili by se tím slova Šterna, který konstatuje, že účelem dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, že v budoucnu povede řádný život⁽¹³⁾.

U případu č. 5 lze pozorovat, že klient z počátku projevil snahu plnit povinnosti a úkoly stanovené dohledem. Dále se také snažil uhradit náklady vzniklé v souvislosti s trestním řízením. Následně se, ale klient dopustil další trestné činnosti, za kterou mu byl uložen trest domácího vězení. Z počátku by se u tohoto případu mohlo zdát, že úloha Probační a mediační služby nebyla naplněna, což by, ale bylo nesprávné. Pro účelné vyřešení případu nestačí pouze snaha ze strany úředníka PMS, ale také samotného klienta.

V posledním uvedeném případě č. 6 je možné už od počátku spatřit určitý nezáměr či lhostejnost ze strany klienta. Klient, již od začátku nedodržel stanovené podmínky, kdy se nedostavoval na sjednané konzultace, neuvedl důvod své nepřítomnosti a nesnažil se o napravení způsobené škody. Okresní soud tedy na základě sdělení těchto skutečností úředníkem PMS rozhodl, že klientovo jednání bylo shledáno natolik závažnými a klient musí vykonat zbytek trestu odnětí svobody. V současné době je tedy klient opět ve výkonu trestu odnětí svobody. Za stěžejní při porušení podmínek dohledu je v tomto případě možné považovat nenalezení vhodného a stabilního zaměstnání, vliv party a neshody s rodiči a především páčání další trestné činnosti.

V tomto případě se ukazuje pravdivost tvrzení Žatecké, která uvádí, že trestný čin je sociálním konfliktem mezi dvěma a více jednotlivci a mezi jejich normami a normami ve společnosti, v níž se nacházejí, a lze jej účinně řešit jen za aktivní účasti všech dotčených osob⁽¹⁰⁾.

Odpověď na výzkumnou otázku zní: úloha Probační a mediační služby je tedy spatřována v úsilí o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a v současném organizování a zajišťování efektivního a důstojného výkonu alternativních trestu a opatření s důrazem na ochranu komunity, zájmů poškozených a prevenci kriminality. Dále také v naplňování principů restorativní justice, tedy v převzetí odpovědnosti pachatelů za škody způsobené trestným činem, v aktivním zapojení poškozených a okruhu trestným činem dotčených osob do trestního řízení a řešení následků trestného činu s důrazem na potřeby poškozeného a odpovědnost pachatele.

7. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapování úlohy Probační a mediační služby v ČR.

První výzkumný soubor tvořily mediační případy, druhý výzkumný soubor tvořili případy probační, vše z evidence střediska PMS v Jindřichově Hradci.

K dosažení cílů byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, metoda dotazování a analýza dokumentů. Dotazování bylo provedeno s pracovníky Probační a mediační služby v Jindřichově Hradci v průběhu měsíce února 2013. Dotazování probíhalo v souvislosti se zkoumanými probačními a mediačními případy s ohledem na pokyny upravující postup úředníků a asistentů Probační a mediační služby ČR v oblasti výkonu dohledu nad pachateli násilných trestných činů a Metodickým standardem Probační a mediační služby ČR v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Analýzu dokumentů tvořily již jednotlivé případy. Uvedení těchto případů se jevílo jako důležité pro pochopení úlohy Probační a mediační služby.

Výsledky výzkumu ukazují, že ve všech případech je znatelné, jak je úloha Probační a mediační služby ČR významná a nenahraditelná. V uvedených případech mediace došlo vždy prostřednictvím mediačního jednání ke zdárnému ukončení případu vzájemným uzavřením dohody o urovnání vztahů, způsobu náhrady škody a omluvou. V následujících případech probace sice vždy nedošlo k úspěšnému ukončení případu, ale vždy úloha Probační a mediační služby byla znatelná. Čtvrtý případ je stále v trvání uloženého probačního dohledu, není tedy možné říci, jak se bude vyvíjet dále. V pátém případě došlo z důvodu opětovné trestné činnosti klienta k uložení trestu domácího vězení a případ tedy také nebyl ukončen. V šestém případě klient také opětovně páchal trestnou činností a na základě rozhodnutí okresního soudu musí klient vykonat zbytek trestu odnětím svobody, případ byl tedy ze strany Probační a mediační služby ukončen.

V praxi by mohla být má práce poskytnutá studentům Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a také veřejnosti pro seznámení se s činností a obsahem Probační a mediační služby ČR. Má práce obsahuje jen malé procento případů Probační a mediační služby ČR. Domnívám se, že by bylo přínosné zabývat se činností PMS ČR s větším množstvím případů.

8. Seznam použité literatury

1. ČESKO. *Zákon č. 257 ze dne 14. Července 2000 o Probační a mediální službě ve znění zákona č. 227/2009 Sb.*
2. JELÍNEK, J., et al. *Trestní právo procesní*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-67-8.
3. SOTOLÁŘ, A., F. PURÝ a P. ŠAMÁL . *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7.
4. JÍLKOVÁ, R. Alternativní způsoby řešení sporů. Proč mediace? *Bulletin advokacie*. 2002, roč. 13, č. 10, s. 69. ISSN 1210-6348.
5. ŠIŠKOVÁ, T. *Facilitativní mediace*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0091-8.
6. RISKIN, L., T. Arnold a J. KEATING. *MEDIACE aneb JAK ŘEŠIT KONFLIKTY*. Pallata, 1997. ISBN 80-901710-6-0.
7. HOLÁ, L. *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0467-6.
8. ŠTERN, P. Zrod Probační a mediační služby v souvislosti se zaváděním alternativních postupů. *Sociální práce/Sociálna práca*. 2005, č. 4, s. 5. ISSN 1213-6204.
9. HYKOVÁ, K. Probace a mediace v sociální práci. **In:** MOJŽÍŠOVÁ, A. *Kapitoly sociální práce v praxi*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2008. s. 75-76. ISBN 978-80-7394-074-4.
10. ŽATECKÁ, E. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: KEY Publishing, 2007. ISBN 978-80-87071-55-7.
11. HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3134-6.
12. KARABEC, Z. Koncept restorativní justice. **In:** *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: IKSP, 2003, s. 8 – 9. ISBN 80-7338-021-8.

13. ŠTERN, P., L. Ouředníčková a D. Doubravová. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
14. ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. ISBN 80-902998-1-4.
15. DERKS, Jack. a Anton KALMTHOUT. *Probace v Evropě*. Přeložil Žižka, J. Praha: IKSP, 2002. ISBN 80-7338-007-2.
16. Probační a mediační služba ČR. Statut Probační a mediační služby ČR. *Probační a mediační služba.cz* [online] 1. ledna 2008, [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/02_STATUT_PMSCR_aktual_2008.pdf
17. GOJOVÁ, A., et al. *Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory*. Praha: MPSV, 2006. ISBN 978-80-7368-329-0.
18. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR. Poslání a cíle. *Probační a mediační služba.cz* [online]. 2002 – 2013 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>
19. NEZKUSIL, J. Probace, mediace a odklon v trestním řízení. *Karlovarská revue*. 2007, č. 1, s. 15. ISSN 1801-2193.
20. KROFTOVÁ, A. a L. Ouředníčková. Sociální práce v rámci probační a mediační služby. In: Matoušek, O. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 286. ISBN 80-7367-002-X.
21. SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. Sociální pracovníci. *Společnost sociálních pracovníků ČR.cz* [online]. 20. května 2006 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspcr.pdf
22. DOUBRAVOVÁ, D., L. OUŘEDNÍČKOVÁ a P. ŠTERN. et al. *Příručka pro Probaci a mediaci*. Praha: Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 80-902998-0-6.
23. HRUŠÁKOVÁ, O., L. OUŘEDNÍČKOVÁ a P. ŠTERN. K některým teoretickým a praktickým otázkám probační služby. *Trestní právo*, 1997. č. 8. s. 13. ISSN 1211-2860.

24. VĚTROVEC, V., et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-32-7.
25. ROZUM, J., et al. *Uplatnění mediace v systému trestní justice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-090-8.
26. Probační a mediační služba ČR. Metodický postup střediska PMS ČR v rámci přípravného řízení a řízení před soudem. *Probační a mediační služba.cz* [online] 2003 [cit. 2012-11-15] Dostupné z:
https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf
27. SVOBODA, I. *Úvod do studia mediace a probace*, Univerzitní institut: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-261-0.
28. ROZUM, J. et al. *Uplatnění mediace v systému trestní justice II*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-097-7.
29. ROZUM, J. Činnost Probační a mediační služby z pohledu Restorativní justice. **In:** Karabec, Z. *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 48. ISBN 80-7338-021-8.
30. AGENTURA PYLON. *Příručka základních principů a slibné praxe v oblasti alternativních opatření k uvěznění*. In: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2010. ISBN 978-80-7338-093-9.
31. ČESKO. *Zákon 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník*.
32. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
33. KOZLOVÁ, L. *Výzkum v sociální oblasti* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita. Zdravotně sociální fakulta. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z:
http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305/index.htm